

ANAYASAYA AYKIRILIKLA “YOKSULLUĞUN İSTİSMARI” VE KAMUSAL SOSYAL YARDIMLARDAN YARARLANAN “SOSYAL YARDIM SEÇMEN”LERİNİN SEÇİMLERE ETKİSİ:

SHU Nihat Tarimeri ¹

ÖZET :

Türkiye de kamu kaynağını oluşturmak için vergi ve çocuklar dahil en azı 5 milyon aileye yönelik sunulan kamusal sosyal yardımlar için yapılan harcama da ki önemli bir bölüm Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı tarafından yapılmaktadır.Kısaca günümüzde “sosyal yardım toplum/ topluluk” ise bu yapı ve uygulama ile halen oluşmaktadır.Seçimleri de etkilemektedir.“Sosyal yardım seçmeni” gibi bir toplum/topluluk için yapılan harcamaların hukuksal olmak üzere sosyal hizmetler açısından ele alınmasını gerekmektedir. “Sayıştay” tarafından Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı için yapılan denetim dışında “Sosyal Yardım ve Dayanışma Teşvik Fonu” , ayrı şekilde ele alınmıştır.Raporda yer alan açıklamalara göre SYDV ların özel tüzel kişi kapsamında olduğuna yönelik açıklama ve 2023 yılı için 92 milyar TL nin denetim dışında olduğu da raporda vurgulanmaktadır. Dolayısıyla kamusal sosyal yardımlara yönelik ASHB ile ikili bir yapı ve uygulama söz konusudur. Çocuklar dahil 5 milyon aileye, sosyal yardımlar sunulmaktadır.Özellikle ASHB açısından sosyal yardım ihtiyacı alan vatandaşlara yönelik işlemler açısından idari hukuk ve mahkemeler yerine özel hukuk kapsamında ki uygulama ve adli mahkemelere bir yetki devri söz konusudur. Diğer taraftan sosyal haklar ve sosyal koruma amacıyla öne çıkan “Avrupa Sosyal Şartı” na göre kamusal sosyal yardımlar hak kapsamındadır.Ancak hak sahiplerine yönelik kamusal sosyal yardımların SYDV da devir edilmesi hem bir aykırılığa nedendir. Hemde , anayasal boyut dahil hukuksal ve teknik kargaşaya nedendir..Anayasaya rağmen kamu yararı ve eşitlik ilkesi açısından kamu zararına da nedendir. 2025 yılında Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından kamusal sosyal yardımlar için “Yoksullukla Mücadele ve Sosyal Dayanışma” kaleminde ki (219 .732.130.000 TL) nin harcaması dahil bütçe 31.12.2024 tarihli Resmi Gazete yayımlanmıştır.2025 yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunun da yer alan bu kalemdeki harcamaların SYDV tarafından da yapılması ve de transefer için belirsizlikte söz konusudur. Sayıştay ve Avrupa Sosyal Şartı ele alındığında anayasaya aykırı bir durum ortaya çıkmaktadır..Çocuklar dahil sosyal yardıma ihtiyaç duyan ve destek verilen en az 5 milyon aile hak sahibi için süre gelen kargaşanın, Anayasanın 152.maddesi bağlamında Anayasa Mahkemesine başvurularak hukuksal sürecin başlatılması gibi bir görev aynı zamanda anayasanın korunması ve bakış ile de orantılıdır. 2025 yılı için “Aile yılı” olması da önemli olup en az yoksulluk açısından 5 milyon aileleri çok anlamlı kılmaktadır.Özellikle de “sosyal vatandaşlık” dahil seçmen özeliği ile “vatandaşlık” bağlamında öne çıkan kamusal sosyal yardımlar kapsamında ki harcamalar, seçmenleri ve de vergi verenlerinin de her açıdan ele alınması,aynı zamanda özgürleşme ve eşitlik içinde görev olmaktadır.

¹Çocuk Koruma Türkiye Grubu Koordinatörü ;ntarimeri@gmail.com

DURUM

1. Bilindiği gibi “2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu” 31.12.2024 tarihinde mükerrer Resmi Gazete’de yayımlanarak kanunlaşmıştır.² 85 milyon kişi tarafından kamu kaynağını oluşturmak için vergiler ve sunulan hizmetlere yönelik harcamalar için TBMM de görüşülüp kanunlaşma süreci bir toplumun özgürleşme ve eşit olması dahil geleceği ve kaderinin belirlemesi için en önemli dönemdir.2025 yılı için kabul edilen ve genel bütçe kapsamındaki kamu idarelerine 14 trilyon 605 milyar 800 milyon 967 bin lira, özel bütçeli idarelere 1 trilyon 360 milyar 241 milyon 455 bin lira, düzenleyici ve denetleyici kurumlara 68 milyar 362 milyon 485 bin lira ödenek verildiği de açıklanmaktadır.

Yine bilindiği gibi TBMM de ki bütçe görüşmelerinde 85 milyon vatandaş/yurttaş arasında yönetim ve sosyoekonomik açıdan en azından 5 milyon hane ve de çocuklar dâhil 15-20 milyona yakın sosyal yardıma ihtiyaç duyduğu görülmektedir. Yoksullukla mücadele ve sosyal dayanışma içinde sosyal yardım ihtiyacı olan kişilerin yaşamda tutunması için böyle bir harcama TBMM de kabul edilmiştir.

Yoksul ve/ya fakir, yoksulluk ve/ya fakirleştirme ve de yoksullaşma/yoksullaştırma boyutu aslında toplumsal bakış ve yapılan tercihlerin yansıması ve sonucudur. Bir insan hakları sorunu olup toplumsal açıdan dayanışma, ruhu adil ve adaletli turum ve davranış ile orantılıdır. Eşitlik ve özgürleşme açısından kamu yararı ilkesi özellikle kurallara dayalı kamusal hizmetleri öne çıkarırken bu yöndeki araç, yöntem ve yetkinlikle ile de vardır. Ölçülülük ilkesi açısından adil bir gelir dağılımı ve de etkileri için kamu kaynağını oluşturmak ve sunulan hizmetler için vergi ve harcamalar açısından “ kamusal sosyal yardımlar” bir toplumun güven içinde yaşamasına yardımcıdır.

2.Maddi destekler ile temel ihtiyaçlarını karşılamak ve toplumsal açıdan eşitsizliği azaltarak birlikte yaşamak için dayanışma amacıyla sosyal adalet için kamusal sosyal yardımlar öncelikle kamusal hizmetler tarafından karşılanmasını gerekmektedir. Kamu kaynağını oluşturmak için ve kamu yararı ilkesine dayalı olarak sunulan hizmetlere yönelik harcamalar arasında da özellikle yer almaktadır. “Kamusal sosyal yardım” ve çeşitli türleri aynı zamanda sosyal haklar için de önceliklidir.

Ayrıca kaynağını kendi tarafından karşılanmış tüzel kişi kapsamında ki vakıf veya dernek tarafından “otonom sosyal yardım” şeklinde adlandırmakta mümkündür. Dolayısıyla sosyal hizmetler başlığı altında ki “Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (ASHB) “ tarafından yoksulluk ve bu yönde mücadeleyi de içeren kamusal sosyal yardımlar ve türleri ile de çeşitli programlar kamu yarar ilkesine önemli kılmaktadır. Aynı zamanda vatandaşlık ve onurlarını korumak için “ **Avrupa Sosyal Şartı (ASS)**” ile de kişiler, hukuksal güvence altına alınmıştır.

Sosyal haklar ve sosyal vatandaşlık açısından “vatandaşlık” kavram ve kurum insan hakları ve sosyal hakların korunması gibi bir görev, kamusal sosyal hizmetler içinde

² <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2024/12/20241231M1-1.htm>

<https://www.resmigazete.gov.tr/fihrist?tarikh=2023-12-31&mukerrer=1>

<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2023/12/202312-B17.pdf>

<https://www.aa.com.tr/tr/gundem/2025-yili-merkezi-yonetim-butce-kanunu-resmi-gazetede-yayimlandi/3438459#:~:text=2025%20Y%C4%B1%C4%B1%20Merkezi%20Y%C3%B6netim%20B%C3%BCt%C3%A7e%20Kanunu%2C%201%20Ocak%202025'te,Gazete'nin%20m%C3%BCkerrer%20say%C4%B1s%C4%B1nda%20yay%C4%B1mland%C4%B1.>

önceliktir. Vatandaşlık açısından özgür ve eşit olmasına yönelik yurttaşlık kimliği, özel hukuk kapsamında öne çıkarken bu yöndeki hukuksal dönüşümde dernekler veya vakıflarda özellikle özel hukuk kapsamında ayrı bir şekilde toplumda konumlanmıştır. Özellikle pozitif(dünyevi) hukuk ile ilgili vatandaşlık/yurttaşlık hukuk ile ilgili dönüşüm de çocuklar dâhil güçsüz ve savunmasız kişiler için dayanışma içinde olması görevlerdendir. Güçsüz ve savunmasız kişilere dayanışma ruhuna yönelik yapılan yardımlar ve yanında olması için mali kaynakları da önemli kılmaktadır.

3.Bireyler açısından ya yardımseverlik ya da hayırseverlik bakış ile sosyal yardımlar ayrı bir şekilde ele alınması hukuksal açıdan da bu süreçte ayrılmaktadır. Kişilerin başkaları için dayanışma içinde olması bir arınmaya yardımcı olurken vatandaşlık açısından kamusal hizmeti ile ilgili mali kaynakları hafifletmesine de yardımcı olabilmektedir. Bu yönde bir gözetim ile birlikte halen Suriye'den Türkiye ye sığınan 3.5 veya 4 milyona yakın kişinin dışında 6.Şubat.2023 tarihindeki deprem sonrası 4.milyonu çocuk olmak üzere güçsüz ve savunmasız bırakılmış 11 milyon kişiye yönelik sosyal yardımlar 2025 yılı bütçe ve harcamalar içinde önemli bir konudur.

Deprem sonrası çocuklar ile ilgili tespitler ³ dahil kamusal sosyal yardımlar dâhil “**Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı**” ile ilgili çeşitli sunulan hizmetler ve çeşitli uygulamalar arasında öne çıkan sosyal hizmetler ile ilgili boyut, Bakanlığı önemli kılmaktadır.2025 yılı ise “Aile Yılı” olarak açıklanmaktadır. Bu yönde yapılan açıklamalarla sosyal yardıma ihtiyaç duyan en az 5 milyon aile ve çocukları içinde önemlidir. Bu özellikle birlikte kamu kaynağını oluşturmak ve sunulan hizmetler açısından “sosyal vatandaşlık” dâhil vatandaşlığı korumak için bu önem 2025 yılını daha da anlamlı kılmaktadır. Anlamlı kılabilmek için sosyal hizmetler kapsamında sosyal korumaya yönelik çeşitli ödeme ve harcamalar ve de uygulamalar aynı zamanda toplumu her açıdan ve doğrudan etkilemektedir. Sonuçları ile birlikte kamusal sosyal yardımların insan hakları ve insan onurunu korumak dâhil her açıdan ele alınmasını da gerektirmektedir.

Evrensel sosyal hizmetlere bakışla, sosyal yardımlar ile ilgili olarak 1995 yılında kaleme alınmış olan “Yoksulluğun İstismarı ve Savurganlık” ⁴ başlıklı yazı günümüzü anlamaya da yardımcı olmaktadır. Özellikle 2004 yılından beri içi hukukun parçası olan Avrupa Sosyal Şartı dâhil gelişmelerin birlikte ele alınması da görev yapmaktadır. Çalışma hayatı ile birlikte öne çıkan sosyal haklar arasında öne çıkarılan sosyal yardım hakkı, sosyal hizmetlerden yararlanma hakkı ve yoksullukla mücadele hakkının yanı sıra çocuk ve ailelerin sosyal, hukuksal, ekonomik açıdan korunmasına yönelik sosyal koruma boyutu günümüzü daha da anlamlı ve değerli kılmaktadır. Karşılığın olması açısından insan onurunun koruması ve 2025 yılında ki “aile yılını” da anlamlı kılmaktadır. Dolayısıyla sosyal hizmetler bakış bağlamında günümüz de halen süre gelen sosyal yardımlarla ortaya çıkan son durum ve bakış aynı zamanda yüz yıl içindeki durumu da kısaca ele alınmasını gerekmektedir.

4.Özellikle de “aile yılı” bağlamında kanunlaşmış 2025 yılı bütçesinde ki ASHB ve sosyal hizmetler açıdan böyle bir toplumsal önem özellikle ortaya çıkmaktadır. Görüldüğü gibi,

³<https://www.istanbulbarosu.org.tr/files/docs/>

6SUBATDEPREMISONRASINDACOCUKHAKLARIHHLALIIGOZLEMRAPORU.pdf

⁴ <https://www.cocukkorumaturkiye.com/yoksullugun-istismari-ve-savurganlik/>

<https://www.cocukkorumaturkiye.com/avrupa-sosyal-sarti-14-madde-gercege-aykiri-ceviri-ile-sosyal-hizmetler-icin-kara-leke-2/>

2025 yılı için “Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı” tarafından **(407.070.627.000)TL** harcama % 2.8 oranla öngörülmektedir. 2024 yılı bütçesi ise (334 .349.925.000 TL)dir. % 8 oranında böyle bir artışla kanunlaşan bu bütçe arasında 11.Bölümde öne çıkarılan kalemler arasında “**Yoksullukla Mücadele ve Sosyal Yardımlaşma Programı**” başlığı altında 2025 yılı için **(219.723.130.000TL)** bir harcama ise % 54 orandadır.2024 yılı için ise (205.861.822.000 TL) bir harcama ile % 9 oranında bir artış söz konusudur.

TBMM de hem Plan ve Bütçe Komisyonu hem de Genel Kurulda yapılan görüşmeleri yansıtan açıklamalar, tutanaklarda ki bilgilerle kanunlaşmıştır. Bakan Mahinur Özdemir Göktaş ⁵tarafından 2023 ve 2024 yılındaki çeşitli çalışmalar için yapılan açıklamalarla da 2025 yılı için bir bütçe bu şekilde oluşmuştur. Bakan Göktaş, tarafından 2023 yılı kesin hesaba ilişkin bütçelerinin yüzde 99,6'sına tekabül eden 212 milyar 382 milyon liralık ödeneği kullandıklarını belirterek, 2025 yılı bütçe teklifinin 407 milyar 10 milyon 627 bin lira olduğu da açıklanan bilgiler arasındadır.

5.Bu açıklamalar ile birlikte Bakanlıkta ki birimlerden “Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü” ⁶ ve “Genel Bütçeli İdareler” olarak 2025 yıl bütçesi için ise **(219 723 130 000 TL)** harcama öngörülmüştür. Resmi gazete de kanunlaşmış bu bilgiler arasında 2024 yılı için (205.861.822.000)TL’dir. 2023 yılı içinde (91.582.780.000 TL) olup 2024 yılı için % 125 bir artışta söz konusudur. Bu süreçte yapılan çeşitli sunulan hizmetler arasında en azı 5 milyon hane olmak üzere 15-20 milyon kişi arasında oy kullanması aynı zamanda 10 milyona yakın seçmen yurttaşları da doğrudan ilgilendirmektedir.

Kişilerin özgür ve eşit kılmasına yönelik sosyal devlet ve sosyal adaletle erişim için sosyal hizmetleri de içeren söz konusu harcama kalemleri arasında “Görevlendirme Giderleri” arasında 2025 yılı için (131 670 952 000 TL)’dir. 2024 yılı için (100 661 541.00 TL) ve 2023 yılı için (52 561.000.000 TL) harcama öne çıkmaktadır. Görüleceği gibi 2024 yılı için % 92 ve 2025 yılı için % 31 oranında bir artış söz konusudur.

“Hane Halkı ve İşletmelere Yapılan Transferler “ 2025 yılı için (87 631 879 000 TL)’dir. 2024 yılı için (64.112.000.000 TL) ve 2023 yılı içinde (31.323.000.000.TL) olup görüleceği gibi 2024 yılı için % 104 ve 2025 yılı için % 37 bir artış söz konusudur. “Hazine Yardımları” kaleminde 2024 yılı için (40.873.358.000 TL) ve 2023 yılı için (7.500.000 TL) yer alırken 2024 yılı için % 540 oranında bir artış söz konusu iken 2025 yılı için bir harcama yer almamaktadır.

6.Resmi Gazete de yayımlanarak 2025 yılı için kanunlaşmış bilgiler arasında ayrıca “Ailenin Korunması ve Güçlendirilmesi Programı” için (16.666 881 000 TL); Aktif ve Sağlıklı Yaşlanma Programı” için (15 097 557 000 TL);”**Çocukların Korunması ve Gelişim Sağlanması Programı**” için **(41.002.548.000 TL)**; “Engellilerin Toplumsal Hayata Katılımı ve Özel Eğitim Programı” için (99 602.583 000 TL);” Kadının Güçlenmesi Programı” için (4 885.568.000 TL) ;”Şehit Yakını ve Gaziler Programı” için (125.303.000 TL) ve “Yönetim ve Destek Programı” için (9.907.057.000 TL) harcama öngörülmüştür.

⁵ <https://www.aile.gov.tr/eyhgm/haberler/bakanimiz-goktas-tbmm-plan-ve-butce-komisyonunda-bakanligin-2024-yili-butcesinin-sunumunu-yapti/>

<https://www.aile.gov.tr/eyhgm/haberler/bakanimiz-goktas-tbmm-plan-ve-butce-komisyonunda-bakanligin-2025-yili-butcesinin-sunumunu-yapti/>

⁶ <https://www.aile.gov.tr/sygm>

<https://www.aile.tr/sygm/programlarimiz/sosyal-yarim-programlarimiz/>

Görüleceği gibi 2025 yılı için sosyal hizmetler ve sosyal yardımlar adına öngörülen programlar arasında “**Yoksullukla Mücadele ve Sosyal Yardımlaşma Programı**” kalemi % 53 oranı ile birinci sıradadır. Engelliler % 24 oran ile ikinci sıradadır.5395 sayılı “Çocuk Koruma Kanunu (ÇKK) kapsamında “korunma ihtiyacı olan çocuklar” arasında çeşitli kuruluş ve koruyucu aile olmak üzere 25 bine yakın çocuk bakım tedbiri kapsamındadır. ÇKK kapsamı dışında ayrıca üretilmiş “Sosyal ve Ekonomik Destek (SED)” uygulamasıyla sosyal yardım ihtiyacı olan aileler arasında ki 170 bine yakın çocuklar ile birlikte % 10 oranda bir harcama üçüncü sıradadır. ⁷Çocuk başına senelik 200.000 olmak üzere aylık maliyet ise ortalama 18.000 TL’dir. Kanun da karşılığı olan ve/olmayan çeşitli sosyal yardım türleri dâhil bazı ödeme ve harcamalar dışında yoksun “aileler” 4 üncü, yoksun “yaşlılar” ise 5.sıradadır.

7.Dolayısıyla korunma ihtiyacı olan çocukların yanı sıra ev içi şiddet gibi olgularla birlikte yoksunluk içinde ki güçsüz ve savunmasız kişi, grup ve topluluklara yönelik çeşitli sosyal hizmet/çalışma uygulamaları, sosyal hizmetleri belirlemektedir. Bunların arasında asgari ücretin 1/3 oranıyla yoksulluk sınırının belirlenmesiyle bazı kamusal sosyal yardımlar için yapılacak ödemeler sosyal hizmetler kapsamında öne çıkmaktadır. Temel ihtiyaçları ve yaşamda tutunmasına yönelik ödemeler arasında bazı programların kanunda karşılığını bulmaktadır.

Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü vatandaşlığı korumak dâhil bu açıdan önemli birimlerdenidir. Bakanlık tarafından vergilerle toplanan kaynaklarla söz konusu harcamalar ve asgari temel ihtiyaç duyanlara yönelik çocuklar dâhil 5 milyon aileye sunulan hizmetler öncelikle hukuksal ve teknik açıdan ele alınmasını gerekmektedir. Hem asgari ücretin dayanak olmasıyla oransal olarak harcama yöntemi hem bu yardımlara ulaşım ve de karşılığının bulunması içinde önemlidir. Sosyal koruma ve sosyal hizmetler açısından sosyal yardımlar ise öncelikli kamusal hizmeti öne çıkarırken harcamalar ve yönetimi daha da önemli ve anlamlı kılmaktadır.

Kamusal hizmetler açısından kaynağının vergi verenler tarafından karşılanması için her yıl bütçenin TBMM’de tartışılıp kanunlaşması aynı zamanda vergi verenleri ve karşılığını bulması içinde doğrudan ilgilendirmektedir. Söz konusu harcamalar için verimlilik ve yetkinlik önceliklidir. Hem teknik hem de hukuksal olarak karşılığını bulması da anayasal görevler arasındadır.

AÇIKLAMALAR

8.Kamu kaynağını oluşturmak ve sunulan hizmetler için 2025 yılında ki harcamaları sunan Bakan Göktaş tarafından kamusal sosyal yardım ihtiyacı olan hane sayısı ise görüldüğü gibi 4.9 milyon olarak açıklanmaktadır. TBMM’de ki sunumlar, geline noktalar ve hedeflerini de yansıtmaktadır. Yaşanan sosyal sorunlar ve çözümlere yönelik açıklamalarla birlikte sosyal yardımlar açısından en az 5 milyon aile, çocukları ve yaşlılar ile birlikte önemli bir toplumu,topluluklukla öne çıkarmaktadır. Toplumsal açıdan sosyal dışlanmışlar arasında süre gelen bir “**sosyal yardım toplumu/toplulukları**” da bu süreçte söz konusudur. Yoksullaşma ve yoksullaştırılma bağlamında sosyal ortam ve yaşam koşullarını da etkilemektedir. Çocukları ile birlikte 15-20 milyon kişi vatandaşlık kimliği dâhil her açıdan ilgilendirmektedir. Bu ihtiyaç sahip sayısı deprem sonrası daha da artmakta ve

⁷ <https://www.aile.gov.tr/chgm>

önemli kılmaktadır. İzmir Selçuk ta üçü bebek beş çocuğun yanarak ölmesinde ki baraka ve sosyal koşulları tek olmadığı gibi sosyal hizmetler bakışın da yansımadır.

Aynı zamanda şiddetli ekonomik yoksunlukla öne çıkan yoksulluk/fakirleşme ve yoksullukla mücadele içinde geline önemli bir noktadır. Yeterli gelir eksikliği de önemli bir neden olup harcamalar ve bütçeleme açısından görüldüğü gibi “yoksullukla mücadele ve sosyal yardımlaşma” başlıkta ele alınmaktadır. Bu başlık altında sosyoekonomik açıdan gelişmeler ve yönetsel boyut açısından çalışma hayatına çeşitli şekilde dâhil ol(a)maması ve yaşamda tutunmaması ile güçsüz ve savunmasız ailelere ek olarak Türkiye de yaşayan Suriyeliler içinde geçerli bir durum söz konusudur. Uygulamalar ve konumlarının ve de gelişmelerin birlikte ele alınmasını gerekmektedir.

9.Günümüzde ASHB tarafından “yoksullukla mücadele ve sosyal yardımlaşma” kapsamında 5 milyon hane ile 15-20 milyon kişiyi doğrudan ilgilendirmekte olup sosyal yardım ile ilgili bir geçmişte söz konusudur. TBMM’nin 1920 yılında kurulmasıyla birlikte “Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı” da kurulmuştur. Bu birliktelikle güçsüz ve savunmasız çocuklar dâhil temel ihtiyaçların karşılanması ve yaşamda tutunması amacıyla sosyal yardımlar için başlayan bir dayanışma öyküsü söz konusudur. Sosyal hizmetler ile birlikte çeşitli aşamalar arasında çeşitli çeşitli sosyal yardım türleri de bu süreçte geliştirilmiştir. Örneğin yaşlılar ile ilgili 2022 sayılı kanun bu yöndeki örneklerdendir. İdari bir görev ve kamusal hizmetini de öne çıkarmaktadır.

Bir taraftan günümüzde neo-liberal ekonomi ve serbest ekonomi de ki kurallara dayalı yapıyı da içeren sosyoekonomik gelişmeler ve gelirler arasındaki adaletsizliği de içeren gelişmeler ve de büyük şehirlerdeki yoğunlaşma ile “ derin yoksulluk” gibi çeşitli kavramının bu şekilde geliştirilmesine yardımcı olmuştur. Kent yoksunluğu ve yoksulluğu şeklinde yeni topluluklarda gelişebilmiştir. Bu süreçte vatandaşlık kavram/kurumu için bu süreçte Avrupa Sosyal Şartı, sosyal hakları dâhil haklarının korunması ve geliştirilmesi daha da önemlidir.Çalışma hayatı dahil maddi gelir eksikliğine yönelik kısıtlamalar ve karşılığını bul(a)maması eşit ve özgürlük ile de orantılıdır. Sosyal hakları daha da anlamlı ve önemli kılmaktadır. Sosyal korumayı da birlikte öne çıkarmaktadır. Aksi olması hem kişi,hem grup hemde topluluklar açısından ortaya çıkan ekonomik şiddet sarmalı, aynı zamanda yoksulluk ve yoksulluk girdana girmesine de neden olabilmektedir.

10.Diğer taraftan 2002 yılında 1 milyon, 2015 yılında 3 milyon 2024 yılında ise en az 5 milyon haneye ulaşılması şeklinde ki açıklamalar hem sosyoekonomik gelişmelere hem de sosyal hizmetlere bakış ve de tercihler ile de orantılıdır.Bu artış, aynı zamanda yoksulluk ve ekonomik açıdan çelişkiyi de birlikte içermektedir. Neden ve tercihler, tercihleri anlamlı ve önemli kılmaktadır. Günümüzde öne çıkarılan “Yoksullukla mücadele ve sosyal yardımlaşma” özellikle ASŞ’nın karşılığını bulması için de önemlidir. Böyle bir artış ve sürelilik “**sosyal yardım toplumun**” oluşmasına da neden olurken köşeye sıkışmışlık hali ve yansımalar yeni yeni sosyal katmanları ve de ilişkileri her açıdan .etkilemektedir.

Yönetsel tercihlere dayalı olarak yönetsel bakış ve modellerin de yansımalarıyla, günümüzde en az 5 milyon hane olmak üzere “**vatandaşlık**” görevi bağlamında oy kullananlar ile birlikte 15-20 milyon kişiyi de bilindiği gibi doğrudan ilgilendirmektedir. Toplulukların birlikteliği ile oluşan toplumu da her açıdan yansıtmaktadır. Sosyal devlet ve sosyal korumaya yönelik uygulama ve sosyal yardım örnekleri arasında eşi vefat etmiş

kadınlar için idari bir karar ve işlemle yapılan ödeme ve yöntem ise kanunlar dışında ki diğer türler arasındadır.⁸ 2024 yılı için her ay 1000 TL olmak üzere böyle bir uygulamanın yanı sıra 1/3 oranında asgari ücrete dayalı çeşitli bazı ödemeler ise kanunda yer almayan sosyal yardım türlerindendir.

11.Yine bilindiği gibi bu süreçte çeşitli şekilde üretilen sosyal yardım türlerinin gelişmesinde ki harcamalar için “**Sosyal Yardımlaşma Ve Dayanışmayı Teşvik Fonu**” söz konusu uygulama ve yapıları halen önemli kılmaktadır.1986 yılında ki 3294 sayılı bu kanunla sosyal yardımın dönüşmesinin de ilk önemli başlangıç noktasıdır. Ekonomik açıdan şiddet yoksunluk içine giren, korumasız ve güçsüz kişilere yönelik temel ihtiyaçların karşılanması ve sosyal dayanışma içinde olması amacıyla da sosyal yardım türleri arasında kömür yardımı gibi ilk bazı uygulamalardandır. Bunun için de “Sosyal Yardım ve Dayanışma Vakıflarca (SYDV)” gerçekleştirilmesi bu gelişmeler arasındadır.

Bu yönde bir yapı ve uygulama özellikle 2002 yılından beri daha geliştirilmiştir. Günümüzde otuza yakın çeşitli sosyal yardım türleri ile daha da yaygınlaşmıştır. Sosyal yardım ihtiyacını duyan sayının bu süreçte artması ise önemli bir başarı olarak günümüzde halen öne çıkmıştır. Ekonominin ve de sosyal gelişmesine orantılı olarak çalışma hayatı ve yönetsel bakış ile kişilerin çalışma hayatına dâhil ol(a)maması ve de bu yöndeki çözüm eksikliği ile bir süreklilik “ekonomik şiddet” dahil önemli bir neden olabilmektedir.Kişilerin çalışma hayatına girmesi ise ekonomiye bakış ve tercihlerle de orantıdır. Vergi ve harcamalar kurumları da önemli kılmaktadır.

Sosyal devlet özelliği ve sosyal adalet açısından gelir dağılımı dâhil sosyal yardıma ihtiyaç duyulması ile Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü tarafından bazı sosyal yardım türleri için ödemeler, genel müdürlükçe gerçekleştirilmektedir. Yine bazı tür sosyal yardımlar için SYDV aracılığı ile bir ödeme ve yöntem söz konudur.

12.Sosyal yardımlaşma ve dayanışma açısından 1986 yılında Sosyal Dayanışma Yardımlaşma Fonu oluşturulmuştur.Halen genel bütçeden de oluşan sosyal yardımlar ilgili olarak Bakanlık ile birlikte İçişleri Bakanlık ve de Vakıflar Genel Müdürlüğü olmak üzere böyle bir vakıf uygulaması Türkiye de, hem teknik hem de hukuksal açıdan özgündür. Özellikle 2004 yılında Anayasa’nın 90’ıncı maddesinde ki değişikliğe rağmen bu özgünlük ve normlar dışında hukuksal boyut öne çıkarmaktadır.Kamusal yönetimde öne çıkan yöntem ve de araçlarla ortaya çıkan anomi haliyle bu yönde bir süreklilik yönetim boyutu ve siyaseti de doğal olarak etkilemektedir. Kamu yararı aynı zamanda eşitlik ve ölçülülük ilkesini de birlikte önemli kılmaktadır.Araçlarla birlikte var olan kurumlar dahil anayasa uygunluğu ve tutarlılık, hukukun üstünlüğü ile de ancak vardır.İnsan ve insanlığa bakış içinde önemlidir.

Dolayısıyla sosyal yardım ve dayanışma açısından halen tüzel kişi özelliği ile 1003 vakıf hukuksal boyutuda öne çıkarmaktadır. Vali ve Kaymakam başkan olmak üzere 14 üye oluşan mütevelli heyetlerce de kurulmuştur. Dolayısıyla hukuksal açıdan özel hukuk kapsamında toplumda konumlanmış SYDV tarafından “sosyal yardımlar için 922 si Kaymakam ve 81 Vali ise önemli bir aktördür.İdari yapılanma açısından kamusal hizmet ile ilgili “vesayet” özelliği de söz konusudur. “Kayyımılık” gibi benzer görevini de bir şekilde birlikte öne çıkarmaktadır.

⁸ <https://www.cocukkorumaturkiye.com/dul-kadina-maas-sosyal-yarim-bir-hak-midir-yoksa-sadaka-midir/>

13.Kamu kaynağını oluşturmak için verginin toplanması ve sunulan hizmetlere yönelik harcamaların TBMM tarafından kanunlaşması ile ASHB tarafından 2024 yılı Faaliyet Raporu henüz açıklanmadığı için 2023 yılı Faaliyet Raporu önemli bir bilgi kaynağıdır. CHP Genel Başkan Yardımcısı Aylin Nazlıaka ⁹ tarafından 5.5.2024 tarihinde yapılan açıklamalar arasında sosyal yardım ile yaşanan sorunu da yansıtmaktadır. Söz konusu Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Fonu ile ilgili bilgilerle birlikte Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğün de bazı bilgiler de bu raporda ayrıca yer almaktadır.¹⁰ Görevlerini de içeren bilgiler arasında “ • 29.05.1986 tarihli ve 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu’nun amaçlarını gerçekleştirmek ve uygulanmasını sağlamak için gerekli idarî ve malî tedbirleri almak, • SYDTF’nin gelirlerini zamanında toplamak, toplanan gelirlerin yerinde, zamanında ve ihtiyaçlara göre kullanılmasını sağlamak, • 3294 sayılı Kanun hükümlerine göre kurulan vakıfların harcamalarını, iş ve işlemlerini araştırmak, in celemek, izlemek ve denetlemek, görülen aksaklıklarla ilgili gerekli tedbirleri almak, vakıfların çalışma usûl ve esasları ile sosyal yardım programlarının ölçütlerini belirlemek,” şeklindedir.

ASHB’nın 2023 Raporunun 33.sayfalarında ki bilgiler arasında 2023 yılı için öngörülen genel harcamalar ise toplam (149.868.618.000 TL) yerine ek ödenekle **(212.378.808.427)** TL harcama yapılmıştır. Genel toplam açısından % 30 oranında bir artış söz konusudur. Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü için % 61 oranda (92.138.165.000 TL) yerine görüldüğü gibi “Yoksullukla Mücadele ve Sosyal Yardımlaşma” başlığı altında ve ; “Sosyal yardımlaşma” için (42.953.992.314) TL ve “Yoksullukla Mücadele” için ödenekle “97.181.711.055” TL olmak üzere 2023 yılı sonunda aynı kalemde % 65 oranında ki artışla **(140.410.716.937 TL)** harcama yapılmıştır.

14.Ayrıca 36. sayfadaki tablo da görüleceği gibi “Yoksullukla Mücadele ve Sosyal Yardımlaşma” başlığı altında (91.582.780.000 TL) yerine ödenek ile (140.135.703.368 TL) harcama yer almaktadır. “Sosyal Yardımlaşma” başlığı altında (7.608.539.000 TL) yerine (42.953.992.314 TL) bir artış “Sosyal Yardım Hizmetlerinin Planlanması ve Koordinasyonu” içindir. % 565 oranında böyle önemli bir artışın devamı olarak “Yoksullukla Mücadele” başlığı altında (83.974.241.000 TL) yerine (97.181.711.055 TL) harcama söz konusudur.

⁹ <https://chp.org.tr/haberler/aylin-nazliaka-aile-ve-sosyal-hizmetler-bakanliginin-faaliyetlerini-degerlendirdi-akp-ktidari-statistiksel-oyunlarla-bir-basari-hikayesi-yaratmaya-calisiyor>

“SOSYAL YARDIM ALMAK İSTEYEN YURTTAŞLARIMIZI BÜROKRATİK İŞLEMLERLE BOĞMAYIN”

Aylin Nazlıaka, sosyal yardımlara ilişkin olarak şunları kaydetti: “22 yıllık AKP iktidarı açısından bir başarı hikayesi olarak sunulan sosyal yardımların da olduğu bölümleri çok detaylı bir şekilde inceledik. AKP’nin 2023 Seçim Beyannamesi’nde, sosyal yardım sistemi hakkında ‘Vatandaşlarımızın evrak toplama zorunluluğu olmadan sadece kimlik kartlarıyla sosyal yardım başvurusu yapmalarını sağladık’ deniliyor. Elbette asıl hedef sosyal yardıma muhtaç olmayacak, ihtiyaç duymayacak kadar ekonomik gücü olan bireylerden oluşan bir toplum yaratmak. Hadi bunu yapamadınız ama hiç değilse vadettiğiniz gibi sosyal yardımlardan faydalanmak zorunda olan o vatandaşlarımızın bürokratik işlemlerini kolaylaştırın. Yurttaşlarımızı o bürokratik işlemlerle boğmayın. Bir aile, bir çocuğu için ekonomik destekten faydalanmak istediğinde bin tane evrak istiyorsunuz. Sağlık raporundan İŞKUR’a başvuru yapıp yapmadığına kadar en az beş tane belge isteniyor. Bu da yetmiyor, kamu kuruluşları tarafından araştırma süreçleri yürütülüyor. Zaten yoksul olan ve yardıma muhtaç hale getirilen aileler için evrak zorunluluğunu aşip da bir sosyal desteğe ulaşmak gerçekten ciddi bir mücadele haline dönüşüyor. Hani sosyal yardımları tek bir çatı altında toplayacaktınız? Hani yurttaşlarımızın yaşam koşullarını iyileştirecektiniz? Hep yalan, hep dolan.

¹⁰ <https://www.aile.gov.tr/media/160427/faaliyet-raporu-2023.pdf>

Bu başlık altında “Sosyal Güvenliği Olmayanların Sağlık Primi Giderlerinin” karşılanması için (61.107.144.700 TL) harcamayı da içermektedir. **Özellikle “Sosyal Yardımlaşma” kaleminde ki “Sosyal Yardım Hizmetlerinin Planlanması ve Koordinasyonu” için (7.608.539.000 TL) yerine (42.953.992.314 TL) şeklinde ki % 565 oranda ki artışla söz konusu harcamaya bütçeyi de etkilemiştir.** Aynı zamanda 14 ve 28 Mayıs 2023 tarihinde ki Türkiye Cumhurbaşkanlığı seçimi diğer önemli bir etken olarak ortaya çıkmaktadır. Sosyal yardımlar ve yöndeki yöntemler bu açıdan anlamlı ve önemli kılmaktadır.

15.Ayrıca 2025 bütçesi için geçerli olan kalemlere yönelik sosyal yardım türleri arasında ısınma açısından elektrik ve doğal gaz ihtiyacı dâhil 4 milyondan fazla hane için sosyal yardımdan bahsedilmektedir. Ev bakım ve engeller açısından en azından 600 bin kişiye yönelik 2025 bütçesi kapsamında harcamalar kanunlaşmıştır.

Buna ek olarak yapılan protokoller arasında sosyal yardım ihtiyacı olan çocuklar için 4-6 yaş arasındaki çocukların Kur'an Kursuna gönderilmesi ve buna yönelik Diyanet İşleri Başkanlığına ödeme yapılması gibi diğer türler geliştirilmiştir. ¹¹

Yine görüleceği gibi 2023 yılı Faaliyet Raporu arasında 138. sayfada “2023 yılında tüm kamu kurumları tarafından yapılan sosyal yardım harcaması 305,9 milyar TL olmuştur ve sosyal yardımların Gayrisafi Yurt İçi Hasıla (GSYH) içindeki oranı %1,20 olarak gerçekleşmiştir.” şeklindedir. Bu bilgi ile Bakanlık dışında diğer sosyal yardımlardan bahsederken (92.138.165.000 TL) dışında (213.761.835 TL) ile bir fark öne çıkmaktadır. Bu harcamaların hangi yöntemler dâhil hangi şekilde olduğu konusunda bir belirsizlikte ortaya çıkmaktadır.

16.Devamında sosyal yardımlara ilişkin detaylı sayılar tablolashmıştır. Bu bilgiye göre de Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğünce Yapılan Sosyal Yardım Harcaması (SYDTF + Genel Bütçe) 192,6 Milyar TL olup Sosyal Yardımlardan Faydalanan Toplam Hane Sayısı 4.989.456'dir. GSS Primi Devlet Tarafından Ödenen Kişi Sayısı 9.021.162'dir. SYDV Sayısı ise 1.003 SYDV Sosyal Yardım ve İnceleme Görevlisi Sayısı 4.269 dur.

5395 sayılı Çocuk Koruma Kanun ve 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunda yer almamasına rağmen yetim ve öksüzlerden de bahsedilmektedir. Yoksulluk ve mücadele nedeniyle günümüzde halen çocukları dâhil 15-20 milyon vatandaşlarla öne çıkan 5 milyon hanede ihtiyaç duyulan sosyal yardımlar için farklı farklı kalemlerden ve yapılar arasında SYDV önemli bir yapı ve uygulamayı öne çıkarmaktadır. Sosyal devlet ve sosyal adalet adına kamusal hizmetler arasında ayrı bir şekilde ve paralel olarak yer alan SYDV' yönelik böyle bir transfer ve uygulamaların devamı 2025 yılında da yansımaktadır.

17.Görüleceği gibi 2025 yılı için Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü kaleminde ki (219.723.130.000 TL) ile çeşitli sosyal yardım türleri için harcamaya yapılacaktır 5 milyon aileyi ve çocuklar dâhil 15-20 milyon kişi her zaman olduğu gibi doğrudan ilgilendirmek ve etkilemektedir. Halbuki ¹²2004 tarihinden beri iç hukukun bir parçası olan Avrupa Sosyal

¹¹ <https://dinhizmetleri.diyaret.gov.tr/Documents/PROTOKOL.pdf>
<https://www.diyaret.gov.tr/tr-TR/Kurumsal/Detay/34150/aile-ve-sosyal-hizmetler-bakanligi-ile-diyaret-isleri-baskanligi-arasinda-is-birligi-protokolu-imzalandi>
<https://www.aile.gov.tr/haberler/bakanligimiz-ile-diyaret-isleri-baskanligi-arasinda-4-6-yas-kur-an-kursu-destegi-programi-protokolu-imzalandi/>

¹² <https://rm.coe.int/168047e198>
<https://www.anayasa.gov.tr/media/3680/avrupasosyalsarti.pdf>

Şartı söz konusu Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığını daha önemli kılmaktadır. Başlığı ile de anlamlı ve yükümlülüğü içeren bu sözleşmede görüleceği gibi sosyal yardımlar açısından “13- Yeterli kaynaklardan yoksun olan herkes, sosyal ve tıbbi yardım sosyal yardım hakkı” (md.13) ve de “Sosyal hizmetlerden yararlanma hakkına (md/14)” aynı zamanda sosyal hizmet/çalışma yöntem ve araçlar ile Bakanlığa anlam kazanması topluma güven verebilmesi içindir.

18.Vatandaşlık açısından hak sahiplerine sunulan hizmetlerin karşılığı içinde sosyal yardım ve sosyal hizmetler öncelikli kamusal hizmetlerdendir. Asli görevlisi ise sosyal hizmet konusunda eğitim almış kişilerle mümkündür. Hayırseverlik ve yardımseverliğin, sosyal hizmetlere hukuksal dönüşüm dâhil bu süreçte profesyonelleşme de söz konusudur. Evrensellikle kamusal hizmetlerin parçası olması ve yetkinlikle de, günümüzde sosyal çalışmacı veya sosyal hizmet uzmanları insan hakları ve insan onurunu korumak gibi görevi öne çıkarmaktadır. BM ve Avrupa Konseyi’nin bu yöndeki 1991 ve 2001 yılı kararları ¹³ evrensel etik ve değerlerle sosyal adalet dâhil adaletin tamamlayıcı ve erişim unsurudur.

Özellikle de 1991 yılında güncellenmiş 1961 tarihli “**Avrupa Sosyal Şartı**” bağlamında 7.5.2004 tarihinden itibaren Almanya da, Belçika da ve Portekiz de herhangi bir köyde yaşayanların sahip olduğu sosyal haklar dâhil benzer haklar aynı zamanda Siirt’te, Afyon da, İzmir’de veya Sinop da ki köyde yaşayanlar için benzer haklara sahiptir. Bu haklarının korunması Bakanlık içinde öncelik olup yeni sürecin de parçasıdır. Bu hedef arasında “Sosyal Güvenlik Hakkı (md 12)” ve “Toplumun temel birimi olarak aile, tam gelişmesini sağlamaya yönelik uygun sosyal, hukuksal ve ekonomik korunma hakkına sahiptir.” (md 16) olmak üzere “Herkes, yoksulluğa ve toplumsal dışlanmaya karşı korunma hakkına sahiptir. (md.30” şeklinde öne çıkmaktadır. Yükümlülükler aynı zamanda Bakanlığa anlamlı kılmakta olup ” Yoksullukla Mücadele ve Sosyal Yardımlaşma” yaptığı harcamaların hukuksal ve teknik açıdan da karşılığının aranmasını görev yapmaktadır.

19.Sosyal yardımlar açısından “**Avrupa Sosyal Şartı**” aynı zamanda Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin de parçasıdır. İnsan hakları ve çocuk hakları açısından sosyal, hukuksal ve ekonomik koruma hakkı diğer yükümlülüklerdendir. (md.17) Aile ve sosyal hizmetleri anlamlandırmak ve görevler ile ancak sosyal devlet ve sosyal adalet özelliğini kazandırabilmektedir. Kamu kaynağını oluşturmak için vergi ile sunulan hizmetleri harcamasının TBMM ile kanunlaşması bütçeyi anlamlı ve önemli kılmaktadır.2025 yılında “aile yılı” olması karşılığını bulmasını için de önceliktir. Kamu yararı ilkesine dayalı olarak hizmetlerince verilmesi ise Sayıştay gibi yargısal denetimler ile vardır. Ayrıca anayasal açıdan sosyal yardım ihtiyacı duyan hak sahipleri için ¹⁴ BM Ekonomik Sosyal ve Kültürel Uluslararası Sözleşmesi de iç hukukun bir parçasıdır.

<https://www.coe.int/en/web/european-social-charter>

<https://www.cocukkorumaturkiye.com/avrupa-sosyal-sarti-14-madde-gercege-aykiri-ceviri-ile-sosyal-hizmetler-icin-kara-leke-2/>

¹³ <https://www.cocukkorumaturkiye.com/avrupa-konseyi-kararlari-ve-sosyal-hizmet-uzmanlarindan-sosyal-calismacilar-ve-de-sosyal-calisma-gorevlilere/>

<https://www.cocukkorumaturkiye.com/sosyal-hizmet-uzmanlarinin-calisma-yasami/>

<https://www.cocukkorumaturkiye.com/kuresel-sosyal-hizmet-etik-ilkeler-beyani/>

<https://www.cocukkorumaturkiye.com/sosyal-koruma-sistemlerinde-sosyal-hizmetin-rolu-evrensel-sosyal-koruma-hakki/>

¹⁴ <https://unmik.unmissions.org/sites/default/files/regulations/06turkish/TIntCovEcSocCulRights.pdf>

Hem bu sözleşme dâhil Anayasanın 2;10 uncu ve 90/6 maddesi bağlamında hukuksal koruma boyutu ve güvencenin hukuk devleti kapsamında öne çıkarılması özgür ve eşit vatandaşlığın/yurttaşlığın yanı sıra anayasal sadakat dayalı görev her açıdan önceliklidir. Böylece Türk Medeni Kanunu ve vesayet hukuk dâhil aile hukuku ile söz konusu gelişmeler sosyal hizmetler bakış ile de orantılıdır. Teknik ve hukuksal boyut dahil kamusal hukuk ve özel hukuk kapsamında ki dernekler ve vakıflar yerine, hak sahiplerine yönelik sunulan kamusal sosyal yardımların ve de sosyal hizmetlerin kamu hizmetince verilmesi özellikle 2004 yılından beri de önceliklidir.

SAYIŞTAY VE DEĞERLENDİRME

20. 6085 sayılı Sayıştay Kanunu kapsamında Sayıştay ise anayasal görev bağlamında denetim açısından önemli anayasal kurumlardandır.¹⁵ Topluma güven içinde önemli olup TBMM adına yapılan denetim sonrası Sayıştay tarafından raporlar söz konusu harcamalar ve uygulamaları önemli kılmaktadır. Kurallara ve hukukun üstünlüğü bağlamında kamu kaynağını oluşturmak ve sunulan hizmetler için vergi verenleri de ilgilendirmektedir. Kamusal hizmet kapsamında etkin ve verimlilikle harcaması ve haklarının da korunarak vatandaşlara karşı güven ve özgürleşmesi için adil ve adaletli tutum ve davranış arasında kamu yararı ilkesi ve eşitlik ilkesini de öncelik yapmaktadır.

Özellikle vatandaşlara karşı saygı ve insan hakları dâhil onurlarını korumak amacıyla kamu yararı açısından eşitlik ve ölçülülük ilkesi birlikteliği aynı zamanda bilgi ve teknikle ,yetkinlik (liyakat)verimlilik ve buna bağlı olarak kamu zararı bağlamında da öne çıkmaktadır. Vatandaşların,ve de insan onurların korunması amacıyla insan eksenli ve insan hakları ile ilgili bakışla da, bu yönde “sonuç odaklılık”, “yönetişim”, “hesap verebilirlik”, “saydamlık”, “açıklık”, “vatandaş odaklılık”, “sürekli gelişme”, “kalite”, “standart”, “vatandaş memnuniyeti”, “vizyon”, “misyon”, “performans ölçme ve değerlendirme” gibi kriterler ile var olma Kamu yararı ilkesi bağlamında kamu yönetimdeki keyfiliklerin engellenmesi gibi böyle bir amaç hem verimlilik hemde kamu zararı içinde önceliklidir.

21.Bu görev, Sayıştay’ı vatandaşlar açısından daha da önemli ve anlamlı kılmaktadır. Toplum için güven kaynağıdır. Üç erk(güç) ayağının biri olan yargının parçası olmasıyla kamu yönetimdeki yönetme ve araçları değerlendirmek toplumun geleceğini ve de kaderini belirlemektedir. Kamu kaynağını oluşturmak için vergi ile sunulan hizmetlerin harcamasında ki anayasal görev ve amaçlar ve de kriterlerle de her yıl olduğu gibi 2023 yılı için Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ile ilgili bir raporda yayınlanmıştır. Eylül 2024 de ki 2023 yılında Sayıştay Başkanlığı tarafından “Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı” için yapılan değerlendirme raporunda, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Teşvik Fonu ayrı bir şekilde ele alınmıştır.

¹⁵ <https://mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=6085&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>

(Madde 1 (1) Bu Kanunun amacı; kamuda hesap verme sorumluluğu ve mali saydamlık esasları çerçevesinde, kamu idarelerinin etkili, ekonomik, verimli ve hukuka uygun olarak çalışması ve kamu kaynaklarının öngörülen amaç, hedef, kanunlar ve diğer hukuki düzenlemelere uygun olarak elde edilmesi, muhafaza edilmesi ve kullanılması için Türkiye Büyük Millet Meclisi adına yapılacak denetimleri, sorumluların hesap ve işlemlerinin kesin hükme bağlanmasını ve kanunlarla verilen inceleme, denetleme ve hükme bağlama işlerini yapmak üzere Sayıştayın kuruluşunu, işleyişini, denetim ve hesap yargılaması usullerini, mensuplarının niteliklerini ve atanmalarını, ödev ve yetkilerini, haklarını ve yükümlülüklerini ve diğer özlük işlerini, Başkan ve üyelerinin seçim ve teminatını düzenlemektir.

Bu bilgiler arasında İŞKUR ile ilişkiler bağlamında sosyal yardım yararlanıcıların istihdama kazandırılmasına yönelik yükümlüğün tam olarak yerine getirilmediği şeklindeki tespit dışında bazı eksiklikler bölümde yer almaktadır. Görüldüğü gibi kamu kaynağını oluşturmak ve sunulan hizmetler için vergi verenleri de ilgilendiren bu rapor CHP Başkan Yardımcısı Aylin Nazlıaka tarafından yaptığı açıklamalar aynı zamanda haberleştirmiştir.¹⁶ Bakanlık dışında Fon ayrı bir şekilde ele alınmıştır.

22. İnsan hakları sorunu olan yoksulluk, yoksullaşma, yoksullaştırma ve süreklilik açısından “yoksul/fakir” kişilerin sosyal haklar açısından da korunması bağlamında özellikle kamu yararı ilkesi için bu bölümde ki mali yapı ile ilgili bu raporun 37. ve 38. sayfalarında şu ifadeler de yer almaktadır:¹⁷ “3294 sayılı Kanun ile kurulan sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıfları, 5737 sayılı Vakıflar Kanunu'na tabi olup, özel hukuk tüzel kişiliğine sahiptir. Söz konusu vakıflar Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının idari yapılanması içerisinde yer almamakla birlikte, 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile 'Fonun gelirlerinin yerinde, zamanında ve ihtiyaçlara göre kullanılmasını sağlamak, SYDV'lerin harcamalarını, iş ve işlemlerini denetlemek, görülen aksaklıklarla ilgili gerekli tedbirleri almak, vakıfların çalışma usul ve esasları ile sosyal yardım programlarının ölçütlerini belirlemek' gibi görevler Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğüne verilmiştir. Dolayısıyla, sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıflarının denetim ve kontrol işlemleri Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından yapılmaktadır. Bununla birlikte, sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıfları, Vakıflar Genel Müdürlüğü ve İçişleri Bakanlığının da denetim alanındadır.”

Kamu kaynağını oluşturmak için vergi ile sunulan kamusal sosyal yardımlar için yapılan harcamada ki önemli bir bölüm SYDV ve etkisi açısından da önemlidir. Denetim sonrası yapılan tespit ve açıklama aynı zamanda hukuksal ve teknik açısından öneminde ötesinde bilgidir. Bir taraftan bu süreçte vatandaşlık kavram/kurumu için bu süreçte Avrupa Sosyal Şartı, sosyal hakları dâhil haklarının korunması ve geliştirilmesi daha da önemlidir. Ayrıca zaman içinde sosyal dayanışma dâhil sosyal yardım ihtiyacı için özgür ve eşit olmasına yönelik bir hedef yerine bu kişilerin seçmen olarak ele alınması gibi bir amaç, siyaset için de önemli bir araç olabilmektedir. Sosyal vatandaşlık dâhil vatandaşlık kavram ve hukukunun zayıflatılması, siyaseti daha da anlamlı kılmaktadır.

Ekonomik büyüme bağlamında ki büyüklükle toplanan vergiden küçük bir oranda sosyal yardıma yönelik yapılan harcama ve vakıf gibi bir araç ile oluşan yoksulluk girdabı ve sarmalı ile süreklilik ise halen bu şekilde süre gelmektedir. Yoksul/fakir kişileri yoksullaştırma ile vatandaşlık kavramının zayıflaması, seçmenleri ve bilim, doğru bilgiye bağlantılı olarak hukuksal eksiklikler, siyaseti ve de uygulamalar, yeni yeni etki ve sonuçları doğal olarak belirlemektedir.

23. Ayrıca sosyal vatandaşlık dâhil vatandaşlık kavramı açısından öne çıkan Avrupa Sosyal Şartı da, hak sahiplerine ve sunulan kamu hizmete yönelik ehliyet ve liyakatin aranılmaması ve siyaset açıdan etkiler bu süreçte diğer önemli etkidir. “Sosyal çalışma

¹⁶ <https://ankahaber.net/haber/detay/>

[aylin_nazliaka_sayistay_aile_ve_sosyal_hizmetler_bakanligindaki_curumuslugu_ortaya_cikardi_198210](https://www.sozcu.com.tr/aylin-nazliaka-sayistay-ai-le-ve-sosyal-hi-zmetler-bakanligi-ndaki-curumuslugu-ortaya-cikardi-p87735)
<https://www.sozcu.com.tr/aylin-nazliaka-sayistay-ai-le-ve-sosyal-hi-zmetler-bakanligi-ndaki-curumuslugu-ortaya-cikardi-p87735>

¹⁷ <https://sayistay.gov.tr/reports/download/xLYGP0rop4-aile-ve-sosyal-hizmetler-bakanligi>

görevlisi veya “sosyal hizmet görevlileri” ve gibi garabet görevin insan haklarına ulaşmayı engellendiği fark etmeyen bakış, sosyal adalete bakışın da özetidir. Çağın ötesinde bakışla birlikte kısaca bu durum ve yaşananlarda gerçekler arasındadır. Halen 1990lardaki bakış ile birlikte merkezi yönetim açısından oluşan bu vergi gelirin büyük bir oranda vakıflarca harcaması da halen süre gelmektedir. Böylece 85 milyon nüfus arasında gelir dağılımı açısından en altta yaşamda tutunmaya çalışan 15-20 milyon kişiye yönelik sosyal yardımlar ve böyle bir yapı aynı zamanda seçmenleri ve yurttaşları/vatandaşları ilgilendirmektedir. Sosyal adalet ve sosyal korumaya bakışı yansıtan durum, kamu kaynağını oluşturmak ve sunulan hizmetler için vergi verenleri ve harcamaları ilgilendirilmesi toplumun geleceğini ve de kaderini etkilemektedir.

Özellikle kamu kaynağını oluşturmak ve sunulan hizmetler için vergilerle yapılan harcamanın denetlenmesi amacıyla öne çıkan Sayıştay tarafından SYDV gibi yapı için yapılan açıklamalar birlikte ele alındığında görüldüğü gibi, vergi verenler açısından TBMM için bir denetleme söz konusu olmayıp, her türlü keyfiliklere açık olduğu da görülmektedir. Yetkinlikle birlikte kamu kaynağını oluşturmak ve sunulan hizmetler için vergi verenleri ve kamu yararını ilgilendiren raporda devamla şu ifadelerle yer verilmektedir: *"Bu çerçevede, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonunun 2023 yılında 90.261.799.467,40 TL gelirine karşılık 92.288.237.897,90 TL gideri olmuş ve dönem sonunda olumsuz faaliyet sonucu 2.026.438.430,50 TL zarar gerçekleşmiştir."* şeklindedir.

24.Kamu kaynağını oluşturmak ve sunulan hizmetler için vergiler ve yetkinlik dâhil kamu yararı ilkesi ile merkezi yönetim açısından 2023 yılı Sayıştay raporu ve Faaliyet raporu birlikte ele alındığında özellikle bütçeleme ve kanunlaşma da yoksulluk ve mücadele kapsamında 5 milyona yakın ailelere yönelik sosyal yardım türleri için “Yoksullukla Mücadele ve Sosyal Dayanışma” başlığı altındaki “Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü” kalemi dâhil için (91 582.780.000 TL) ye ek olarak ödeneklerle birlikte (140.135.703.368 TL) harcama da söz konusudur. **Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü kaleminde ki harcamaların görüldüğü gibi denetleme dışında olması 2024 yılı için (205 .861.822.000.TL) ve de 2025 yılı için (219.723.130.000 TL) içinde geçerlidir.**

Kamu yararı ilkesi açısından Sayıştay tarafından “sosyal yardım yararlanıcısı” şeklinde ki adlandırma raporda öne çıkmaktadır. Asgari ücretin en fazla 1/3 oranında bazı sosyal yardım türleri için yapılan ödemelerin SYDV tarafından gerçekleştirilmesinde sosyal yardım yararlanıcısının belirlenmesi ve onaylanması ise Vakıf Mütevelli heyetindedir. Çocukları dâhil ihtiyaç sahibi kişinin veya ailenin belirlenmesi ve bu yöndeki yetkinin kamusal görevin dışında mümkün olmaktadır. Kamusal sosyal yardım özelliğini kaybederek anomi bir sosyal yardım öne çıkmaktadır. Asgari ücret ise 2025 yılı için 22.104 TL olup sosyal yardım ihtiyacı olan kişiler için en fazla 1/3 oranında ki “yoksulluk sınırı” ile de 7.360 TL’nin ödenmesi mümkündür.

25.Ayrıca memur maaş katsayısı ile artışa orantılı olarak 2025 yılı için yapılacak ödemeler Bakan Göktaş tarafından açıklanmaktadır. Özetle ¹⁸ *"Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Mahinur Özdemir Göktaş, Ocak ayı memur maaş katsayısında yapılan yeni düzenleme*

¹⁸ <https://www.aile.gov.tr/haberler/aile-ve-sosyal-hizmetler-bakanimiz-goktas-sosyal-yarim-programlarimizin-aylik-odemelerini-artiriyoruz/>
<https://www.aile.gov.tr/sygm/programlarimiz/sosyal-yarim-programlarimiz/>
<https://www.aile.gov.tr/haberler/cumhurbaskani-erdogan-ve-aile-ve-sosyal-hizmetler-bakanimiz-goktas-aile-yili-tanitim-programina-katildi/>

sonrasında sosyal hizmet modelleri kapsamındaki yaşlı aylığının 4 bin 664 liraya, yüzde 40-69 arası engelli aylığının 3 bin 723 liraya, yüzde 70 ve üzeri engelli aylığının 5 bin 584 liraya, evde bakım yardımının 10 bin 125 liraya ve Sosyal Ekonomik Destek (SED) ödemesinin de 7 bin 94 liraya yükseldiğini açıkladı “ şeklindedir. Türleri ile birlikte barınma dâhil bir gün içinde asgari temel ihtiyaçları karşılayarak ayakta tutunmanın 235 TL olması kamusal hizmet ve yükümlüğüne rağmen sosyal yardım girdabı ve çıkmazını birlikte öngörülmektedir.

2025 yılının “**Aile Yılı** “ olması ve bu yöndeki destekler için yapılan açıklamalarla birlikte yoksulluk sınırının belirlenmesiyle en az 5 milyon aileye yönelik kamusal sosyal yardım türlerinde ki bazıları ASHB tarafından SYDV’na devredilmektedir. Kamu kaynağını oluşturmak için ve kamu yararı ilkesine dayalı olarak sunulan hizmetlere yönelik harcamalar arasında ihtiyaç içindeki hak sahibinin belirlemesi ve ödemenin de onaylaması ile özgün ve anomi yapı söz konusudur. Bu ikili yapı da sosyoekonomik gelişmeler ve 2025 yılında belirlenen “yoksulluk sınırı” ile kişi ve ailelerin gerçeklerle örtüşmesi ele alındığında “sosyal yardım” adına yapılan ödemenin “sadaka” dâhil adlandırması aynı zamanda insan hakları ve de sosyal haklara bakışla orantılıdır. Kurallara ve asgari standartlar ölçülük ilkesi ve keyfilikleri de özellikle öne çıkarmaktadır. Özellikle kamu kaynağını oluşturmak ve sunulan hizmetler açısından kamu yarar ilkesi ve eşitlik, ölçülülük gibi ilkeler aynı zamanda kamu zararı ve verimlik ile ilgilidir. Vatandaşlık kavram ve kurumsal bakış hem anayasal hem de sosyal adalete erişimi önemli ve anlamlı kılmaktadır. Sosyoekonomik gelişme ve öngörülen model ve yapıya da orantılı olarak çalışma hayatına dâhil ol(a)mamasıyla da ilgilidir.

26. Bu yöndeki tercihlerin anayasaya uygunluğu ve tutarlılık, yemin etme dahil sadakat ile de orantılıdır. Yapılan tercihler sosyal adalete erişimi de belirlemektedir. Sosyal koruma açısından sosyal güvenlik hakkı, sosyal hakların birlikte ele alınmasını gerektirmektedir. Bu yönde prime dayalı çeşitli sigortalar arasında işsizlik sigortası gibi çeşitli araçlar, sosyal yardımla ilişkilerini de etkilemektedir. Sosyal dayanışma açısından prime dayalı mali kaynaklarla öne çıkan sigorta uygulamasının dışında sosyal yardıma ihtiyaç duyan hak sahiplerine yönelik çocuklar dâhil uygun görülen ödemelerle de bir süreklilik aynı zamanda, yoksulluğu daha da derinleştirebilmektedir. 2015 yılında sosyal yardım ihtiyacının 2015 yılında 3 milyondan 5 milyon aileye yükselmesi gelir dağılımı dâhil modelin de bir yansımasıdır. Pandemi döneminde 2020 yılında bu sayı 6.6 milyon haneye çıkmıştır. 2022 de 4.4 milyona düştükten sonra 2024 yılında en az 5 milyon aile çocukları ile birlikte sosyal yardımlar, yoksulluk girdabına girmesine de neden olabilmektedir. Sosyal ortam ve yaşam koşullarıyla birlikte çaresizlik sarmalından kurtulması ve yoksullukla mücadelede ki araçlar ve bakış yetkinliği ve doğru bilgiyi önemli kılmaktadır. Kamu yararı ilkesi açısından vatandaşlık kavram ve kurumları ile de orantılı bir durum söz konusudur. Sosyal yardım ihtiyacı olan kişilerin özgülleşmesini de etkilemektedir.

Derin yoksulluk dâhil böyle bir girdapla “sosyal yardım toplumu” oluşması yeni bir kimlikle ayakta tutunması çaresizlik sarmalı ve çıkmazlığın da bir resmidir. 2025 yılında günümüzde bir yemeğin 250 TL olması ve sosyal yardım adına günlük olarak 245 TL’nin uygun görüldüğü böyle bir uygulama ASŞ ‘nı anlamlı ve önemli kılmaktadır. Özellikle ASŞ 13 ve 14üncü maddesine rağmen görüldüğü gibi 2024 yılı için asgari ücret 17.002 TL olup

çocuklar dâhil Türkiye Aile Destek programında 5.667 TL ile asgari temel ihtiyaçlarının karşılanması ve yaşamda tutunması da görüldüğü gibi halen beklenmektedir.¹⁹

27.ASHB tarafından sosyal yardımların Sosyal Hizmetler Merkezleri dışında SYDV tarafından ikili bir yapı söz konusudur. Eşitlik ve kamu yararı ilkesi korunmadığı gibi çocuklar dâhil 15-20 milyon vatandaşa yönelik harcamanın ve bu özgün anomi yapının Avrupa Sosyal Şartının 13,14,15,16,17,23,7 ve 30. maddelerinin Sayıştay tarafından Anayasanın 2,10 11, 90 ve 128²⁰ ve de 137 maddesi açısından uygunluk ve tutarlığın 2023 yılı raporda aranmadığı da açıkça görülmektedir. Hak sahibi özelliğinin anayasal açıdan karşılığını bul(a)madığı gibi hukuksal güvencesizlikle birlikte kamusal yetkinlik ve sorumluluk dışındaki SYDV ile hukuksal korumasız ve güvencesiz kılmasını da ki boyut görüldüğü gibi ele alınmamıştır.

Özellikle sosyal hizmetler açısından asli bir görev olarak öne çıkarılması gereken sosyal çalışmacı dışında sosyolog, psikolog, çocuk gelişimci. öğretmen, PDR ve aile tüketicisi gibi kendi meslekleri dışında oluşturulan “**sosyal çalışma görevlisi**” veya ASDEP gibi çeşitli görevlilerce asli görev özelliğinin 2005 yılından beri yok sayılması acı gerçeklerdendir. Kurum ve yapılar açısından rol ve görevlerin açık ve net olması kamusal yönetimdeki verimlilik ve etkinlik içinde önceliklidir. Yozlaşmış araçlar ile sistemin çürümesine neden olur. Çürük limonun, sandıkta ki tüm limonların çürümesine neden olduğu gibi kanserli tümörlerin yanlış bir şekilde teşhis edilmesi ile yaygınlaşması veya geç müdahale edilmesiyle ölüme kadar söz konusu olabilecek benzer bir durumdur. İnsanlığa ve vatandaşa/vatandaşlığa bakış içinde önceliklidir.

Kurallar ve asgari standartlar açısından yönetsel boyut ve yetki ise araçları ve aktörleri ile vardır.Kısaca günümüzde sosyal hizmetler adına öne çıkan “sosyal çalışma görevlisi” ve benzerleri hem sosyal hizmetler hem de adalet sisteminin kanserli ve hastalıklı bir tümördür. Bilindiği gibi sağlık yönetiminde ki asli görevler arasında tıp açısından yetkinlik ve dolayısıyla uzmanlık ile sunulan hizmet söz konusudur. Yeterli hekim olmaması veya iş üretilmesi amacıyla bu uygulamada, veterinerlerin veya biyologların, psikologların diyetisyenlerin benzer yetki ve göreve sahip olmaması için rol ve görevlerin açık ve net olmasıyla mümkündür.

28.Temel hak ve özgürlükler açısından kamu yararı ilkesi için de öncelikli durum adalet yönetimi içinde geçerlidir. Yargıç ve savcılar ile ilgili rol ve görevler de gayet açık ve nettir. Dolayısıyla sosyal hizmetler ve sosyal yardımlar açısından kamusal yönetimde asli görevin öne çıkarılmasının yanı sıra rol ve görevlerin açık ve net olmasını da gerekmektedir. Ayrıca sosyal yardım ihtiyacı olan ailelerinin çocukları aynı zamanda korunma ihtiyacı olan çocuklar kapsamındadır.Kurallar ve standartlar açısından rol ve görevin bu açıdan (halen) ele alınmaması ve denetimsizlik ,hak sahiplerine ve sosyal

¹⁹ <https://www.aile.gov.tr/sygm/haberler/araklik-ayinda-bes-farkli-duzenli-nakdi-sosyal-destek-programi-ile-toplamda-104-bin-285-faydalaniciya-destek-saglandi/>

²⁰ **MADDE 128-** Devletin, kamu iktisadî teşebbüsleri ve diğer kamu tüzelkişilerinin genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin gerektirdiği aslî ve sürekli görevler, memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle görülür. Memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işleri kanunla düzenlenir. (Ek cümle: 7/5/2010-5982/12 md.) Ancak, malî ve sosyal haklara ilişkin toplu sözleşme hükümleri saklıdır.

adalete erişimi de bu şekilde engelleyerek sözde bir yoksulluk mücadelesinden bahsedilmektedir. Sosyal devlet ve sosyal yardımlar adına kamu kaynağını oluşturmak ve sunulan hizmetler kaynağı vergiden alınarak yapılan harcamanın farklı bir ikili yapı ve yetki ile söz konusu olması ve Anayasanın 2,10,11 ve 128. maddesi ve 90 maddesine rağmen Sayıştay tarafından da uygun görülmesi aynı zamanda özgürleştirme ve eşitlik dâhil insan hakları sorunu, çocuk hakları ile de özellikle ortaya çıkmaktadır.

29.Özgürleştirme ve sosyal adalete erişim ile ilgili sosyal yardım(lar) açısından hak sahiplerine yönelik yetkinlik ve görev dâhil farklı farklı uygulamaları da içeren boyut çocukların korunmasıyla ile de doğrudan ilgilidir. Kamusal hizmet açısından asli görev ve kadro boyutunun Sayıştay tarafından da göz ardı etmesi kamu zararı içinde geçerlidir. SYDV tarafından üretilen sosyal yardım ve inceleme görevlisi sayısı ise 4.269 olup bu yönde bir izin alınarak bu yöndeki yetkinliğin aranılmasını da engellemektedir. Bu görevli dâhil SYDV personel sayısı ise 8.866 olarak açıklanmaktadır. Mütevelli heyetle oluşan yapı da, yararlananın tespit ve onaylanması için SYDV da en az 9 çalışanla özel hukuk kapsamında istihdam edilmesi ve sosyal yardımın yararlanılması ile oluşan ayrı iki yapı yapı Anayasanın 2,10.128.maddesine rağmen görüldüğü gibi denetim dışındadır. Kamu yararı ilkesinin aynı sıra bu ikili yapıyla eşitlik ve ölçülülük ilkesini de özellikle zedelemektedir.

Sosyal Yardım Genel Müdürlüğü tarafından sosyal yardım türleri ve ödemeler ile bilgiler dışında örneğin Beypazarı Kaymakamlığının web sayfasında ki SYDV tarafında çeşitli ²¹ sosyal yardım türleri ile ilgili bilgiler söz konusu ikili yapının da somut örneğidir. Vergi vermeleri ve özgürleştirme ile ilgili bu bilgilerle birlikte Sayıştay dâhil yetki ve yetkinlikle bir kargaşa söz konusudur. Hem teknik hem de hukuksal açıdan oluşan kargaşa ile Bakanlıkta öne çıkan sosyal hizmetler boyutun ve karşılığının özellikle ASŞ açısından ele alınmaması veya körleşme, umarsızlık, bilgisizlik, dâhil duyarsızlık hem hak sahiplerini hem de kamu kaynağını oluşturmak ve sunulan hizmetler için vergi verenleri doğrudan ilgilendirmektedir. Sunulan hizmetin lütuf olmaması ve hesap verilmesi içindir.

30.En fazla asgari ücretin 1/3 oranıyla ve/ya memur maaşının kat sayısına orantılı olarak yoksulluk sınırını belirlenmektedir. Temel ihtiyaçların karşılanması ve yaşama tutunmada kamusal sosyal yardımlardan yararlanıcıların bu şekilde belirlenmekte olup görüldüğü gibi Kaymakamlık birimini özellikle öne çıkarmaktadır. Bilindiği gibi “fakirlik” yerine genellilik “yoksul” kelimesi öne çıkmakta olup maddi açıdan zor durumda olan, temel ihtiyaçlarını karşılamakta güçlük çeken kişileri tanımlamak içindir.

“Yoksul/fakir” insan ve insanlığa bakmak için de önemli olup yoksunluğunda bir parçadır. Yoksulluk ile birlikte geniş bir şekilde de ele alınmaktadır. Genellikle gelir eksikliği, işsizlik, eğitim ve sağlık hizmetlerine erişim zorlukları gibi çeşitli faktörlerle ilişkilendirilirken sosyal ortam ve yaşam koşulları, barınma dâhil birlikte ele alınmasını da gerekmektedir. Temel ihtiyaçlarının karşılanması için en fazla olmak üzere asgari ücretin 1/3 oranıyla “yoksulluk sınırının” belirlenmesiyle “yoksul/fakir” kişilere yönelik ödeme yapılması ve sosyal yardım türlerinin sosyoekonomik açıdan ele alınması ise diğer önemli etkidir. Yaşamda tutunma konusunda ki etken ve etkiler yoksullukla mücadelenin ve sosyal dayanışmanın karşısını bulması, sürekliliği de etkilemektedir. Yoksullar açısından çeşitli kamusal sosyal yardım

²¹<http://www.bey pazari.gov.tr/sydv>

<https://www.aile.gov.tr/sygm/programlarimiz/sosyal-yardim-programlarimiz/>

türleri için başvuru ve ödemelerle ilgili bilgiler ²² ise sosyal yardım dâhil sosyal hizmetler kapsamında yansıtılmaktadır. ASŞ açısından öne çıkan sosyal yardım hak sahibinin belirlenmesi ve onaylayarak ödenmesi dâhil işlemlerin ASHB yerine görüldüğü gibi özel hukuk kapsamındaki ikincil bir paralel yapıya devir edildiği anomi yapı, kamusal hizmetten ve kamu yararı ilkesinden de ayrılmaktadır. Kamusal sosyal yardım kapsamında ki hak sahipleri ve harcama açısından idari hukuk ve mahkeme yerine özel hukuk kapsamında adli mahkemelerce ele alınması gibi böyle hukuksal sorun, kamu yararı ilkesi ve eşitlik ilkesi ile özellikle çelişmektedir.

31. Avrupa Sosyal Şartının 13, 14 ve de 30. maddesi ile anayasaya aykırı bir durumda söz konusudur. Bu anomi yapılanma ve hukuksal dâhil yetki devir ile de İçişleri Bakanlığı ile Kaymakamlık vesayetinde ki kamusal hizmet ve görevde özellikle söz konusudur. Kamusal sosyal yardımlar açısından hukuksal kargaşanın yanı sıra özellikle TBMM dâhil böyle bir denetimsizlikle birlikte sosyal yardım açısından söz konusu işlemler için kamu hukuku yerine özellikle özel hukuk kapsamında ele alındığı durum, kişilerin özgürleştirilmesi ve vatandaşlıkla da orantılıdır. Sosyal yardımların ASHB yerine SYDV tarafından ihtiyacının belirlenmesi ve onaylanmasıyla sosyal yardım türlerine ulaşılması ve Sayıştay tarafından yapılan açıklama bu uygulamaya “kamusal sosyal yardım” yerine “otonom sosyal yardım” şeklinde ele alınması, sosyal vatandaşlık açısından da ele alınmasını gerektirmektedir.

Sosyal vatandaşlık ve özgürleşme ile ilgili orana ve bakış, sosyal yardım konusundaki hak sahiplerini bu şekilde hukuksal güvencesiz de yapabilmektedir. Çocukların özellikle böyle bir sosyal ortam ve bu koşullarda yaşaması dâhil süreklilik kazandırılmasıyla “**sosyal yardım toplumu ve toplulukları**” oluşabilmektedir., Özgür ve eşitlik bağlamında vatandaşlık kimliğini de etkilemektedir. Özgürleşme ile ilgili “**vatandaşlık**” kavram/kurumlarıyla öne çıkan boyut aynı zamanda çocuk hakları ile de doğrudan ilgilidir. Yoksulluk açısından eğitimden koparılan ve küçük yaşta çalıştırılmaları bu resmin küçük parçasıdır. Çocuklar ve kişiler için acı acı çeşitli insan öykülerine de kaynaklık yapabilmektedir.

SOSYAL VATANDAŞLIK

32. Toplulukların birlikteliği ile oluşan toplumda, sosyal yardım alanlar arasında kendine özgün sosyal ortam ve yaşam koşulları için de konumlandırılması “vatandaşlık” ve bu yöndeki ruhu, bakışı ve belleği etkilemektedir. Güven ve huzur içinde birlikte yaşamak için eşitlik, temel haklara sahip olması için önceliklidir. Temel haklar ile özgürlük ise anayasal sadakati ve kimliği de öne çıkarmaktadır. Özgür ve eşit yurttaşlık açısından hukuk dâhil “vatandaşlık” bu açıdan anayasal sadakatin ilk adımıdır. İnsan eksenli hukuksal dönüşümde hukukun üstünlüğü ile gelinecek noktada ait olunan topluluğa dayalı kimlik yerine özel hukuk kapsamında öne çıkan “vatandaşlık” ise bir bireyin/kişinin belirli bir devletin yasal üyesi olması ile vardır. Devletin yasalarına tabi olduğu ve aynı zamanda o devletin sunduğu haklardan ve hizmetlerden yararlanma hakkına sahip olduğu anlamına gelmekte olup anayasal sadakat ile de vardır.

Vatandaşlık aynı zamanda görevlerini yerine getirilmesi ile vardır. Kişilere oy kullanma, kamu hizmetlerinden yararlanma ve devletin korumasından faydalanma gibi hakları

²² <http://cemisgezek.gov.tr/sosyal-yardimlasma-ve-dayanisma-vakfi-islemleri>

<https://www.cankayasydv.gov.tr/>

<http://www.sincan.gov.tr/ilce-sosyal-yardimlasma-ve-dayanisma-vakfi>

sağlamakla da yükümlüdür. Bu yönde bir söz vermekle askerlik, kamu kaynağını oluşturmak ve sunulan hizmetler için kamu kaynağını oluşturmak ve sunulan hizmetler için vergi ödeme ve yasalara uyma gibi sorumlulukları da beraberinde getirmektedir. Sosyal devlet özelliği açısından toplumsal dayanışma içinde olmasına yönelik sosyal yardım ve vatandaşlık arasındaki bir ilişki anayasa sakat ile de orantılıdır. Aynı zamanda sosyal adalet ve de sosyal devlet özelliği açısından “sosyal vatandaşlık” kavramı, vatandaşlık ile birlikte öne çıkmaktadır. Sosyal vatandaşlık, aynı zamanda sosyal hakların, insan hakları ile birlikte ele alınması görev yapmaktadır. Sosyal koruma ise araçları, yöntemleriyle öne çıkarmaktadır. Kamu yararı ilkesi ise önceliklerden olup sosyal güvenlik, sosyal hizmetler ve sosyal yardım ise vatandaşlığın ve de haklarının korunması içindir. İnsanı odak alıp tarafgirlikle savunuculuk boyutunda sosyal hizmetlere bakış aynı zamanda vatandaşlık ve sosyal vatandaşlığın korunması ile de orantılıdır. Özellikle günümüz de Avrupa Sosyal Şartı, “sosyal vatandaşlık” için görev ve sorumluluğu ayrıca önemli kılmaktadır.

33.Sosyal hizmetlerden yararlanma hakkı ve sosyal yardım hakkı açısından, yöntem ve araçlar yetkinliği de birlikte öne çıkarmaktadır. ASŞ ve AİHS ne karşı çatışma içine girilmektedir. Kamu yararı ilkesi açısından sosyal vatandaşlıktan ve vatandaşlıktan uzaklaşma, görev ve sorumluluğun yerine getirilmesiyle de orantıdır. Sosyal vatandaşlıktan uzaklaşma aynı zamanda sosyal dışlanmışlık ve ayrımcılığı her açıdan beslemektedir. Aynı zamanda sosyal adalete erişimi engellemektedir. Süreklilikle birlikte çeşitli çeşitli topluluklarla 5 milyon aile için “sosyal yardım toplumu” oluşabilmektedir.

Günümüzde geline bu noktada sosyal hizmetler dâhil yönetsel açıdan bu yöndeki tercih(ler) kurulları ve değerleri önemli ve anlamlı kılmaktadır. Araçlarla birlikte önlem ve mücadelede araçları önemli kılmaktadır. Bu araçlarla birlikte yoksulluk ve çaresizlik sarmalından çıkmasında da insan ve de insan haklarına bakış ile de orantılıdır. Sosyal devlet kapsamında öne çıkarılan yönetsel model için yapılan tercihler çocukların korumasını daha da önemli kılmaktadır. Hukuk devlet özelliğinin kazandırılması için bilgi ve teknik, hukuksal boyut ve siyaset ile ilgili boyut birlikte var olabilmektedir. Üç boyut arasındaki ilişki ve bakış ise diğer önemli etkidir. Sosyal vatandaşlığı ile birlikte vatandaşlık kavram ve kurum açısından asgari standartlar dâhil kurallarla işleyen ilişkiler ve böyle bir tercih, sözleşmeleri günümüzde daha da önemli ve anlamlı kılmaktadır.

34.Adalet, dürüstlük ve hakkaniyet ise anayasal görev için önceliktir.Sosyal devlet ve sosyal adalete erişim için sosyal haklarla var olan “sosyal vatandaşlık” açısından adil tutum ve davranış,bakış ve tercihleri de önemli kılmaktadır.Kurallara ve standartlara dayalı olarak araç ve yöntemlerle ve de yetkinlikle, sosyal hizmetler ve sosyal yardımlar ise güvenli bir toplum içinde yaşanmasına yardımcı olabilmektedir. Günümüzde ortaya da çıkan derin yoksulluk dâhil süreklilik ve ödeme yönteminin etkilerinin yanı sıra Kaymakamlık ve ilişkiler bu açıdan güven ve kişilerin özgürleşmesini de etkileyebilmektedir.

Sosyal vatandaşlığa karşı görev ve sorumluluğa orantılı olarak yoksullukta ki süreklilik ile oluşan girdapta yeni bir sosyal ortam ve yaşam koşulları oluşurken, çocukları ile birlikte en az 5 milyon ailenin başta insan hakları olmak üzere her açıdan ele almasını da görev yapmaktadır. Sosyal ortam ve yaşam koşullarıyla da yaşamda tutunması özgür ve eşitlik ilkesine orantılıdır. Vatandaşları ve oy veren seçmenleri de aynı zamanda etkileyebilmektedir. Sosyal adalet adına sosyoekonomik çıkmazlıklarla birlikte süre gelen

SYDV ve topluma etkisi gibi önemli boyut ise Sayıştay raporunu bu açıdan önemli kılmaktadır.

Bu önemli eksikliklerle birlikte ortaya çıkan hukuksal sorunun dikkate alınmamasıyla TBMM dâhil denetimsizlik açıkça ortaya çıkmaktadır. Sosyal vatandaşlık ve de vatandaşlık açısından bu bilgi ve uygulamalar ele alındığında korunma ihtiyacı olan çocuklar dâhil oluşan sosyal ortam ve yaşam koşulları ki sürekliliğin adlandırmasını da gerektirmektedir. Bunların arasında “yoksulluk istismarı” dâhil bir adlandırma ise AVRUPA SOSYAL ŞARTI kapsamında öncelikle ele alınması, sosyal hizmetleri adlandırmak içinde gerekmektedir.

35.Çocukların gelişimi dâhil temel asgari ihtiyaçlarının karşılanıp yaşamda tutunmasında oy verme dâhil en az 10 milyon olmak üzere seçmenleri de doğrudan etkilemektedir. Kamusal sosyal yardım adına idari ve hukuksal yetki ile de özgün anomi yapı ve “hak sahibi” yerine yararlanıcılar için görüldüğü gibi kamusal sosyal yardım konusunda ki denetimsizlik ve süreklilik ortaya çıkmaktadır. Kamu kaynağını oluşturmak ve sunulan hizmetler için vergi verenleri ve de seçmenleri de doğrudan ilgilendirmektedir. Sosyal vatandaşlığın korunmasıyla da orantılı olarak kamusal sosyal yardımlar ele alındığında 2023 yılındaki bu önemli artış oldukça düşündürücüdür. Özellikle “Sosyal Yardım Hizmetlerinin Planlanması ve Koordinasyonu kaleminde ki (7.608.539.000) yerine ek ödenekle (42.954.770.000) yapılan artış Mayıs 2023 yılı için de yapılan seçim, bu artış içinde bir neden olarak öne çıkabilmektedir.

Hukukun üstünlüğüne rağmen SYDV’na yapılan yetki devir ile de ortaya çıkan yapı ve kamu yararı ilkesi olmak üzere anayasal “ölçülülük” ve “eşitlilik” ilkesi dâhil TBMM açısından böyle bir denetimsizlik özellikle söz konusudur. Kamusal sosyal yardım hak sahipleri açısından hem sosyal hem de hukuksal korumasız ve güvencesiz kılması ile oluşan süreklilik ve alışkanlıkla da 5 milyon aile ve en az 10 milyon oy kullanan seçmenini de doğrudan etkilemesi doğaldır. Vergi verenlerce oluşan kaynak ile yönetsel açıdan keyfiyetler için bir zeminde söz konusudur.

36.Özellikle de ASHB tarafından” kamusal sosyal yardım” ile ilgili bazı türler ise SYDV gibi özgün ikili yapı görüldüğü gibi hukukun üstüne rağmen devir etmiştir. Kamu yararı ve eşitlilik ilkesi açısından idari hukuk yerine özel hukuk kapsamında ele alınması gibi anomi veya absürt bir yapının da halen göz ardı edilmesiyle böyle bir yetkisizlik ve de denetimsizlik, yoksulluk girdabı ve sürekliliğin süre gelmesini sağlanabilmektedir. İdare hukuku ve mahkemesi yerine adli mahkeme ve uygulamaların öne çıkarılmasıyla SYDV’na yönelik hukuksal böyle bir devir, sosyal vatandaşlık dâhil vatandaşlıktan uzaklaşmasına da yardımcı olmaktadır. Hukukun üstünlüğü açısından 2,10 ve 11 madde dâhil anayasaya rağmen hukuksal sorunun göz ardı edilmesiyle yoksullaştırma ve/ya fakirleştirme gibi bir hedefte ortaya çıkmaktadır.

Sosyal yardım hakkının engellenmesi gibi hedef ile oluşturulan “sosyal yardım toplum/topluluğu” ile sosyal adalete erişim engellenirken, eşitlik ilkesi hukukun üstünlüğü ve de hukuku da zedeleyebilmektedir.Özellikle de “sosyal çalışma görevlisi” ile sosyal hizmetler yozlaştırılmıştır. Sosyal hizmetlerden yararlanma hakkının engellenmesi gibi hedeflerle ASŞ açısında karşılığını bulamadığı gibi sosyal yardım hakkının engellemesi ile sosyal devleti ve insan haklarını değersizleştirmektedir. Yine kamu yararı ilkesinin korunmaması ile denetimsizlik ve keyfiliklerle birlikte SYDV ile oluşan ilişki ve süreklilik, oy

kullanma dâhil özgürleşmeyi de etkilemektedir. Diğer seçmen ve tercihler açısından da ayrılmaktadır. Sosyal ve hukuk devlet özelliği bağlamında öne çıkarılan kamu yararı ilkesine rağmen böyle bir ikili yapı ve zemin ve tercihlerle de TBMM şekillenebilmektedir. Bütçeler bu şekilde de kanunlaşmaktadır. İnsan hakları ve sosyal hakların da korunmasına yönelik uygulamaları da etkilemektedir. Sosyal vatandaşlığın ve vatandaşlığın anayasal açıdan korunması ile orantılı bir durum toplumun geleceğini ve kaderini belirlemektedir. Avrupa Sosyal Şartı ise özellikle karşılığını bulması içindir. Toplumsal açıdan her yılı bütçelerin kanunlaşması aynı zamanda vergi veren seçmenleri anayasal sadakat açısından da önemli kılmaktadır.

37.Görüldüğü gibi ASHB'da öne çıkan sosyal hizmetler ile Avrupa Sosyal Şartı'nın 13.ve 14 maddesi ve Anayasanın 2,10,11 128 ve de 90. maddesine rağmen öne çıkan sosyal yardım hakkı; merkezi yönetim açısından öncelikli yükümlülerdendir. Karşılığını bulması için yapı ve araçları ve de yetkinliği önemli kılmaktadır. Vergi sisteminde yerel birimlerce verginin toplanması ve merkeze aşamalı şekilde devir edilmesi yerine merkezi yönetim açısından toplanan vergi ve devlet yönetim modeliyle dağıtım ve gözetim ise TBMM ve tercihleri öne çıkarmaktadır. Yasama yetkisi ile kanunlaşmış bütçe ve harcamaların anayasaya uygunluk ve tutarlık içinde olması da önceliklidir.

Vergi verenler ve vatandaşlık/yurttaşlık ile de orantılıdır. Böyle bir merkezi devlet yönetim modeli ile kaynağının vergiler tarafından hak sahiplerine kamusal hizmet tarafından gerçekleşmesi ve korunması ise ancak anayasaya uygunlukla mümkündür. Ancak sosyal devlet ve sosyal adalete erişim açısından sosyal yardıma yönelik hak sahibi özelliği yerine sosyal yardım yararlanıcılarına yönelik bakış Sayıştay tarafından yansımaktadır. Hukuksal güvence dâhil söz konusu SYDV ve de böyle bir özgün anomi yapılanmada ki özellik ve yetkinliğin yok sayılmasıyla böyle bir uygulama ve harcama ise her yıl bu denetimsizlikle birlikte TBMM de kanunlaşabilmektedir.2025 yılında bütçesi ile de süre gelen bu özgün anomi durum aynı zamanda vatandaşları ve toplumun geleceği ve kaderini daha da önemli kılmaktadır.

38.Ayrıca "Avrupa Sosyal Şartı" açısından yükümlülükler arasında "yoksulluğa ve toplumsal dışlanmaya karşı korunma hakkına sahiptir şeklinde ki 30.madde sosyal hizmetleri ayrıca yükümlü kılmaktadır. Bu yapılanma ile hem teknik hem de hukuksal açıdan karşılığının Sayıştay tarafından da 10,11 ve 128. maddeye rağmen değerlendirilmemesi ve bazı önemli tespitler aynı zamanda öncelikle insan hakları ve sosyal haklar açısından hukuksal bir sorunu, teknik sorunlarla ortaya çıkarmaktadır. İnsan haklarını gölgelenmek ve çocuk hakların zedelenmesi ile çocukların da özellikle korumasız bırakılmasına ve güvencesiz bırakılmasına neden olabilmektedir.

2025 yılı için TBMM de yapılan görüşmeler arasında çocuklarıyla birlikte 5 milyon ailelere uygun görülen sosyal yardımlar ile ilgili durum da ele alınmıştır. 10 milyona yakın "sosyal yardım seçmeni" ile birlikte diğer seçmenleri de ilgilendirmektedir. ASŞ ve AİHS ile çatışma içinde olması diğer önemli bir etkidir. İnsan hakları ve çocuk hakların yanı sıra ASŞ bağlamında sosyal haklar açısından ortaya çıkan teknik, yapısal ve hukuksal sorun için de çözüm aranılmasını halen beklemektedir. ASŞ ile çatışma içinde olunmasıyla sosyal koruma açısından yaşanan çeşitli sosyal sorunların arasında özellikle kadın ve çocuklar ile ilgili sorunlara neden olan yoksulluk/fakirlik ve sosyal yardımlar çeşitli şekilde de halen ele

alınmıştır. Sosyal vatandaşlık açısından tutanaklar aslında önemli bir kaynaktır. İnsan hakları dâhil bakışın tarihe not etmesine de yardım etmektedir.

DEĞERLENDİRME ve SONUÇ

39.Görüleceği gibi insanlık öyküsünde güçsüz ve savunmasız kişilerin korunması için hayırseverlik ve/ya yardımseverlik hukuksal ve sosyoekonomik gelişmelerle sosyal hizmetlere dönüşmüştür. Günümüzde öne çıkan sosyal haklar bağlamında “Avrupa Sosyal Şartı” sözleşmesi hem sosyal haklar hem de insan hakları içinde önemli bir adımdır. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ile böyle birliktelik sosyal koruma ve sosyal destekler açısından kamusal sosyal yardımlar bir hak olarak öne çıkarmaktadır. Sosyal hizmetlerden yararlanma hakkı ile birlikte 2004 yılından beri Türkiye açısından iç hukukun parçasıdır. ASŞ’nın da taraf olması bağlamında merkezi yönetim, uygulamalar ve yükümlülükler içinde önemlidir.Belçika da, Almanya da veya Portekizde ki köyde yaşayanların sahip oldukları haklar aynı zamanda Türkiye de ki Siirt;İzmir de ve ya Sinop ta ki köyd yaşayanlarında benzer haklara sahip olması ASŞ ,”sosyal vatandaşlığı” anlamlı ve önemli kılmaktadır.

AİHS ve ASŞ ve de kamu kaynağını vergi toplamasıyla sunulan hizmetler için merkez yönetim tarafından yapılan harcamalar kamu yararı ilkesini, hukuksal ve teknik açıdan da görevli kılmaktadır. Görüleceği gibi sosyal yardım hakkı bağlamında kamusal yapı ve uygulamanın dışında özel hukuk kapsamında konumlanmış SYDV ve Sayıştay tarafından yapılan açıklama ile bir denetimsizlik ve keyfilikler açıkça süre gelmektedir. Aynı zamanda idari ve hukuksal devir dâhil bu boyut 2025 yılı bütçesi içinde önemlidir. Bu boyut vergi verenleri ve de seçmenleri de ilgilendirmektedir. Ancak bu boyut ve önemin TBMM deki görüşmelerde ele alınmadığı da görülmektedir.

Sosyal yardıma ihtiyaç duyulan hak sahipleri ve vergi verenler açıdan böyle bir hukuksal devir ve SYDV gibi anomi yapı bağlamında da bilindiği gibi “sosyal yardım toplumu/toplulukları”,ASŞ’na rağmen bu şekilde oluşturulmuştur. En az 5 milyon ailenin çocuklar ile birlikte sosyal ortam ve yaşam koşullarda yaşama tutunmaktadır. SYDV’ler tarafından yapılan ödeme ve yöntemle böyle bir süreklilik, sosyal hakları ve insan hakları açısından onurları korumakla da doğrudan orantılıdır.

Kamu kaynağını oluşturmak ve sunulan hizmetler için vergilerle yapılan harcamalara yönelik TBMM de ki görüşmeler bağlamında kamusal “sosyal yardımlar” ile ilgili bütçe görüşmelerine yönelik Cumhuriyet gazetesinin 30 Aralık 2024 tarihli “İklim Öngel ile Haftanın Konuğu” söyleşi bu yöndedir. “CHP’li Türelî, cumhuriyet tarihinin en büyük bölüşüm şokunun yaşandığını söyledi: Halktan sabır istenirken müteahhit vergi vermiyor “ şeklinde de haberleşmiştir.

40.Plan ve Bütçe Komisyonu CHP Grubu Sözcüsü, İzmir Milletvekili Rahmi Aşkın Türelî’nin Cumhuriyet’in sorularına yönelik bazı açıklamalar söyleşide de yer almaktadır. ²³ Bu söyleşide“ *Cumhurbaşkanı Erdoğan “halkın bütçesi” diye bir paylaşım yaptı. 651 milyar TL sosyal yardımlara ayrılan paradan söz etti. Ne dersiniz? “* şeklinde soru da sosyal yardımlar ile ilgili boyutun büyüklüğü, İzmir Milletvekili Rahmi Aşkın tarafından da doğrulanmıştır.

²³ <https://www.cumhuriyet.com.tr/turkiye/chpli-tureli-cumhuriyet-tarihinin-en-buyuk-bolusum-sokunun-2284180>

Diğer taraftan yoksullukla mücadele ve sosyal dayanışma kaleminde ki 219 Milyar TL dâhil 407 Milyar TL harcamasına yönelik ASHB dışında 651 milyar TL şeklinde ki sosyal yardım bahsedilirken, önemli fark ortaya çıkmaktadır. Nasıl ve şekilde olduğu dâhil böyle bir belirsizliği de öne çıkarmaktadır. Bu soru bağlamda ayrıca “*Sosyal yardımdan yararlanmak, **yoksulluktan kurtulmak bir ihsan, bir bağış değil temel bir vatandaşlık hakkıdır.** Bu yüzden de sosyal yardımlara ayrılan para ile övünmek bir iktidar için doğru bir yaklaşım değil. Diğer taraftan, ülkemizde sosyal yardımlara ayrılan para yüksek değil, düşük. Yıllar itibarıyla bakıldığında milli gelirin yüzde 1.1’i civarında ve değişmiyor. Oysa gelişmiş ülkelerde bu rakam çok daha yüksek. OECD ortalaması yüzde 2.5.”* Şeklinde dir.

41.Özellikle de “sosyal vatandaşlık” boyutu ele alınırken “Çözüm Üretmiyor” bölümde ise “*ülkemizde sosyal yardımlar var olan sorunlara çözüm üretmiyor. Sosyal koruma sistemi, sosyal sigorta, sosyal hizmet ve sosyal yardımlardan oluşur. Burada sosyal sigorta primli bir sistem, diğerleri ise primsiz sistemlerdir. Ancak ülkemizde bu sistemler birbirinden ayrı çalışıyor. Bu çerçevede primli ve primsiz sistemlerin tek bir çatı altında birleştirilmeye ihtiyacı var. Türkiye’de sosyal transferlerin yoksulluk oranı üzerindeki etkisinin AB ülkelerine göre daha sınırlı olmasının temel nedeni o ülkelerde primsiz sistemlerin ağırlıklı, bizde ise primli sistemlerin ağırlıklı olmasından kaynaklanıyor.* “

“Sistem verimsiz” bölümde ise “*Öte yandan son derece verimsiz bir sistem var. Belediyeleri de sayarsak 7 ayrı kurum sosyal yardım veriyor. Bu kapsamda, tek bir çatı altında birleşmiş, hane halklarını temel alan bir yapının kurulması büyük önem arz ediyor. 22 yıllık AKP iktidarında ne yazık ki bunlar yapılmadı.*” şeklindeki tespit, değerlendirme halen var olan sistemsel ve de yapısal sorunu da kısaca özetlemektedir.

42.Özellikle de sosyal haklar ve sosyal koruma bağlamında kamusal sosyal yardımlar açısından söz konusu primsiz sistem ile ilgili durumun ele alınması hem teknik hemde hukuksal açıdan önemli açıklamadır. Diğer taraftan halen SYDV ile kamu kaynağını oluşturulan vergi ile sosyal yardım türleri için 220 Milyar TL gibi önemli harcama anomi yapıyla söz konusudur. Sayıştay’ın yaptığı açıklama ile de denetimsizlik ve ortaya çıkan hukuksal boyutun ise bu açıklamada yer almadığı görülmektedir. Sosyal vatandaşlık dâhil vatandaşlığın zayıflatılması ve seçmeni de doğrudan etkileyen boyutta ele alınmadığı gibi hem vergi verenleri hem de diğer seçmenleri etkilemektedir.

Bu şekilde “sosyal yardım toplumu” oluşturma konusunda önemli bir araç olan SYDV’na yönelik devir ve ortaya çıkan denetimsizlikle ortaya çıkan anayasa aykırılığın özellikle ASŞ açısından TBMM de ele alınmaması aslında bir insan hakları sorunu olarak ortaya çıkmaktadır. İdari hukuk ve mahkemesi yerine özel hukuk ve adli mahkemeler arasında ayrışma da ele alınmamaktadır. Hâlbuki Anayasanın 2,10,11 ve 90 maddesi açısından sosyal hakların korunması bağlamında Avrupa Sosyal Şartının 13,14 ve 16 ve 30 maddelerinin hukuksal karşılığı, insan hakları açısından önceliklidir. Hukukun üstünlüğüne rağmen süre gelen böyle yoksullaştırma/fakirleştirmede yaşanan sistem ve yapısal sorun için bir çözüm önerilmesi de önemlidir. Sosyal vatandaşlık açısından 5 milyon aileyi ilgilendiren bu çözüm de kamusal sigorta sistem ile kamusal sosyal yardım sistemin ele alınması ve birliktelik, aslında şimdiye kadar göz ardı edilen bir konudur. Çocuklar dâhil güçsüz ve savunmasız sosyal vatandaşlar/yurttaşlar açısından sosyal hizmetler içinde önceliklidir.

43.Bu ilişki aynı zamanda sosyal yardımlar için yapılacak ödemenin belirlenmesine de yardımcıdır. “Sosyal vatandaşlık ödemesi/ maaş” gibi bir ödeme aynı zamanda sosyal yardımların bir çatı altında toplanmasına yardımcı olabilmektedir. Bunun için SYDV ‘nin kapanması veya bu yönde ki devrin sona ermesi için idari bir karar halen mümkündür. Ancak sosyal yardım hakkı dâhil bu hukuksuzluğun/adaletsizliğin engellenmesi için somut bir talep olmadığı gibi anayasa aykırılık halen süre gelmektedir. Aksine bir ortaklık yapılmaktadır. Bu yapıda en az 10 milyon seçmen tarafından oy kullanması diğer seçmenleri de etkilemektedir. “Sosyal yardım seçmeni” de ortaya çıkmaktadır. Özellikle Sayıştay tarafından denetimsizlik ile ilgili açıklamaya rağmen yapılan ortaklık hem vergi verenleri hem de diğer seçmenleri doğrudan ilgilendirmektedir.

Ayrıca sosyal sorunlar açısından zaman zaman çeşitli öneriler yapılmaktadır. Bunların arasında kaynak oluşturma açısından prime dayalı olarak örneğin “aile sigortası” öneriler arasındadır. Hâlbuki bunun yerine “sosyal vatandaşlık ödemesi/maaşı” primsiz sigorta kapsamında karşılığını bulmasına da yardım etmektedir. SYDV gibi yapı ve uygulama sona ererken, sigorta sistemi açısından hastalık sigortasını birlikte içeren genel sağlık sigortasının da ki bakım sigortası ise önemli eksiklikler. Bu yöndeki sosyal hizmetler konusundaki eksikliklerle birlikte sosyal koruma ve kamusal sosyal yardımları ve de ödemeleri de doğrudan etkilemektedir. Kamusal sosyal yardımlar için gerçekçi bir mali kaynak yönetimi önceliklidir. Verimlilik dâhil bunun yanı sıra otonom sosyal yardımlar ile ilgili durum, hukukun üstünlüğü ve hukuksal ilişkilerde önemlidir. Anayasal boyutun özellikle insan hakları eksenli bakışla ele alınması da ayrıca gerekmektedir.

10 milyona yakın “sosyal yardım seçmeninin” özgürleşmesi ise Avrupa Sosyal Şartı açısından önemli bir hukuksal ve teknik dayanak olup toplumun geleceğini ve kaderini belirleyebilmektedir.

44.Ayrıca araçlar ve sistemsel açıdan sigorta sistemi ve kamusal sosyal yardım birlikteliğinin yanı sıra, kamusal sosyal hizmetlerin bütünselliği, yetkinlikle ve araçlarla önemlidir. Bunun için merkezi yönetim yerine kamusal sosyal yardımların yerel birimlerce gerçekleşmesi için vergi toplama yönetimi ve de yetkilerle karar verilmesi için bir modelin özellikle birlikte ele alınmasını gerekmektedir. Merkezi yönetiminde ki var olan bazı yetkilerinin devri ile oluşabilecek bu çatı ve yapılanma ve ilişkiler, belediyeler içinde geçerlidir. Aynı zamanda sosyal belediyeçiliğe bir anlam vermesine de yardımcı olabilmektedir. Önemli olan evrensel sosyal hizmetlere bakış ve orantılı durum yetkinlikle ve bilgi ile de ilgilidir. Uzaklaşma veya yaklaşma, anlamlaştırmayı etkilemektedir.

Diğer taraftan kamusal sosyal yardım açısından böyle bir çatı yapı uzun süreden beri teknik açıdan söz konusudur. Uzun zamandan beri de dillendirilmektedir. Ancak siyaset açısından henüz bu noktada olmadığı gibi 2025 bütçe görüşmelerinde Bakan Göktaş bu yönde bazı çalışmaları ele almıştır. ²⁴ Bakan Mahinur. Özdemir Göktaş bilindiği gibi aynı

²⁴ <https://www.aile.gov.tr/haberler/bakanimiz-goktas-tbmm-plan-ve-butce-komisyonunda-bakanligin-2025-yili-butcesinin-sunumunu-yapti/>

<https://www.aile.gov.tr/bakan/biyografi>

<https://www.aile.gov.tr/haberler/aile-ve-sosyal-hizmetler-bakanliginin-2025-yili-butcesi-tbmm-genel-kurulunda-kabul-edildi/>

<https://www.aile.gov.tr/media/157370/stratejik-plan-2024.pdf>

<http://www.sp.gov.tr/tr/stratejik-plan/s/3037/Aile+ve+Sosyal+Hizmetler+Bakanligi+2024-2028>

<https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2025/01/2025-Vatandasin-Butce-Rehberi.pdf>

<https://tr.euronews.com/2024/04/30/turkiyede-sosyal-yardim-alan-hane-sayisi-son-4-yilda-yuzde-52-artti>

zamanda Belçika vatandaşıdır. Brüksel doğumlu ve yüksek eğitimini Belçika da yapması ve yaptığı çalışmaları oldukça anlamlı ve önemlidir. Belçika dâhil Almanya'daki uygulamaları ve gelişmeleri de her açıdan bilmektedir. Emirdağlılar olmak üzere Türk vatandaşları için sosyal hizmetler ve sosyal yardımların da ne şekilde olduğunu bilmektedir.

45.Özellikle ASŞ bağlamında Belçika'da çocuk ve gençler dâhil sahip olduğu haklar ele alındığında bu benzer haklarının T Emirdağ' dâhil Türkiye de sosyal yardımlar ve sosyal hizmetler açısından karşılığını (halen) bulamamaktadır. Bu nedenden dolayı Belçika'da yaşayan Emirdağlılar rahat bir şekilde ülkelerine dönememektedirler. Başta kurallar, kurumlar ve liyakat ise Belçika dâhil bu ülkelerde önceliktir. Kurallar ve ilkeler her şeyin önündedir; ama ve fakat denilemez. Sosyal çalışmacılar ise bilindiği gibi asli bir görev olarak sosyal hizmetlerde öne çıkmaktadır. Adalet, sağlık gibi bu sistem ve yönetimin temel parçasıdır. Gençlik Dairesi dâhil, çocuklara ve kişilere yönelik idari görevler ile korunurken ve müdahale edebilirken, benzer uygulamanın Türkiye'de halen uygun görülmemesi, vahim ve acıtıcı bir durumu da ortaya çıkarmaktadır. Çocuklar ve kadınlar dâhil Türkiye ye özellikle hiç ama hiç yakışmamaktadır. Belçika ile benzer haklara sahip olan ASŞ 'na rağmen söz konusu yapısal ve teknik eksiklikler dâhil güçsüz ve savunmasız kişilerin, korumasız ve de savunmasız bırakılmasına neden olmaktadır. Özellikle de Türkiye de kamusal sosyal yardımların halen SYDV devir edilmesi ile ortaya çıkan anomi durumun halen ele alınmaması ve Belçika'daki yapı ve uygulamaların değerlendirilmesi de gereken öncelikli konulardır. Bu durum 2025 yılı için açıklanan "Aile Yılı " içinde önemlidir. En azından çocuklar dâhil sosyal yardıma ihtiyaç duyulan 5 milyon ailenin ASŞ açısından karşılığını bulması için yapılan çabalar aynı zamanda Belçika dan nasıl uzak olduğu içinde ayrıca önemlidir.

Ayrıca, bir asırdan beri Belçika dâhil, hayırseverlik ve yardımseverlik özel hukuk dışında kamusal bir idari hizmet olarak sosyal hizmetleri, yetkinlikle öne çıkarmaktadır. Almanya dâhil Kıta Avrupa'sında ki diğer ülkeler içinde geçerlidir. Anglosakson sistem dışında sosyal ve hukuk devlet özelliğini kazandırmaktadır. Bedensel, kişisel ve sosyal iyilik halinin /esenliğin birlikteliğinde öne çıkarıldığı hukukun üstünlüğü bağlamında "Avrupa Sosyal Şartı", sosyal haklar dâhil önemli bir sözleşmedir. Belçika dâhil Türkiye tarafından bu hakların korunması ve gelişmesi topluma umut ve güven vermektedir. Hem kişilerin özgür ve eşit olmaları hem de birlikte yaşamasına imkan vermektedir. Çalışma hayatı dışında sosyal koruma ve sosyal hizmetlere yönelik ilkeler ise Bakan tarafından bilinmelidir.

46.Özellikle sosyal koruma açısından kişi, grup ve topluluklara yönelik sosyal yardım ve sosyal hizmetlerden yararlanma hakkı dâhil ilke ve uygulamaları uzun süredir bilen biri olarak, yok sayılmak veya körleşmenin buna rağmen söz konusu olması büyük bir sorun teşkil etmektedir. Sahip olduğu hakların korunması ve geliştirilmesi yerine siyaset içinde bir araç olabilmektedir. En son olarak İzmir Selçuk'ta üçü bebek olmak üzere beş çocuğun yaşamdan koparılması ve cennete uğurlaması sosyal hizmetlere bakış içinde önemli nedenlerdendir. Türkiye açısından çocuklar dâhil vatandaşlara /yurttaşlara yakışmayan, hüznü bir durum ve insanlık öyküsüdür. Bu vahim durum 2025 yılı için TBMM bütçe görüşmelerinde de ayrıca ele alıp açıklanmıştır.

Bu durum 2024 yılı sonu için CHP Başkan Yardımcısı Aylin Nazlıaka tarafından da ayrıca ele alınmıştır. ²⁵Kasım 2024 yılındaki bölüm arasında bilindiği gibi, İzmir Selçuk'ta üçü bebek olmak üzere beş çocuğun barakada yaşamasına sosyal hizmetlere sahip bakışla izin verilmiştir. ²⁶ 11 Kasım 2024 tarihinde yanarak yaşamlarından koparılması ve cennete uğurlanması, aynı zamanda sosyal hizmetlerle ilgili acı bir insanlık öyküsüdür. Sosyal hizmetler dâhil kamusal yönetim açıdan geline bir noktadır. Cumhuriyet Bayramı nedeniyle bir çağrıda yapılmıştır. Aile ile birlikte öne çıkarılan sosyal hizmetler gibi önemli bakanlık tarafından yürütülen uygulama da “**sosyal çalışma görevlisi**” ise önemli bir aktör ve sorun kaynağıdır.

47.Belçika dâhil dünyada karşılığı olmayan garabet bir görev ve tanım 2005 yılından beri söz konusudur. Böyle bir kargaşanın oluşmasıyla yetkisi ve görevi olmayan kişiler tarafından yapılan bir değerlendirme, uygulamaları da belirlemektedir. En son olarak 7531 sayılı Kanunun 19. maddesinde ortaya bir anayasaya aykırılık süre gelmektedir. Sosyal hizmetlerden yararlanma hakkı ve sosyal yardım hakkının engellenmesiyle sosyal hizmetler bakış ile sadece iki olmak üzere beş çocuğun cennete uğurlanması için bir ödeme, SED uygulaması adına yapılmıştır.

2005 yılında yürürlüğe giren Çocuk Koruma Kanunda (ÇKK) evrensel uygulamadan uzak böyle bir görev ile yaşamasına izin veren barakaya ise 8 ay için de 18 kez ziyaret edilmiştir. Böyle bir sosyal ortam ve yaşam koşulları koşullarına izin verilen süreçte baba ve annenin durumu dikkate edilmeden yapılan bir ödeme söz konusudur. Torbalı Sosyal Hizmetler Merkezi ve İl Müdürlüğü'nü de sorumlu olarak öne çıkmaktadır. İl müdürü ise sınıf öğretmenidir. Kendi mesleği dışında bir sorumlulukla sosyal hizmetlerin böyle anılmasına yol açmaktadır.

48.Sosyal hizmetlere bakış, kapasite ve kaliteyi de yansıtmaktadır. Kısaca sağlık hizmetinde hekim olmadığı için veterinerlerin benzer yetkiye sahip olduğu bir durum ile de Türkiye de halen sosyal hizmetler zannedilmektedir. Yardımseverlik veya hayırseverliğin sosyal hizmetler yerine doldurulması yönelik bu süreçte 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu(ÇKK) kapsamında “danışmanlık tedbirinden” de ayrıca bahsedilmektedir. Yargısal boyutta ise bu durum ayrıca ortaya çıkmaktadır. Sorumlular arasındadır. Ayrıca, Torbalı veya Selçuk Sosyal Yardım Dayanışma Vakıfları tarafından çeşitli sosyal yardımlar için 8 ay içinde bu barakaya 18 kez ziyaret edenlerdendir. Kaçak elektrik dâhil olmak üzere, bunlar için bir ödeme yapılmış ve bu ortamda yaşamasına izin verilmiştir. Kaymakamlık ve SYDV da sorumlu birimlerden. Diğer taraftan anne için bir sorumluluk beklenmiştir. ÇKK kapsamında bakım ve barınma tedbirleri ise ele alınmamıştır. **Bu süreçte, bebek dâhil yaşam hakkı açısından aile hekimliği de birlikte ele alındığında, hem Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, hem Adalet Bakanlığı, hem İçişleri Bakanlığı, hem de Sağlık Bakanlığı sorumlu birimlerden.**

Beş çocuğun acıklı öyküsü aslında tek değildir. Çocukların yoksulluk içinde yaşamasına izin vermek için milyonlarca korunma ihtiyacında olan çocuğa ÇKK Kapsamında izin

²⁵ <https://chp.org.tr/haberler/aylin-nazliaka-aile-ve-sosyal-hizmetler-bakanliginin-2024-yili-karnesini-acikladi>

²⁶ <https://www.cocukkorumaturkiye.com/ucu-bebek-olmak-uzere-bes-cocugun-benzer-sekilde-yanarak-olmemesi-icin-sosyal-hizmetlere-bakis-ve-bazi-tespitler/>
<https://www.cocukkorumaturkiye.com/cumhuriyetin-101-yilinda-cocuk-ve-kadinlarin-halen-korunmamasina-neden-olanlarla-aile-ve-sosyal-hizmetler-bakanina-acik-cagri/>

verilmesi aynı zamanda çocukların umutlarını köreltmektedir. Duygular dâhil canlı canlı ölmelerine yardım etmektedir. Böyle bir çaresizliğe ve kamusal açıdan böyle şiddet sarmalına da neden olmaktadır. Kanserden daha tehlikeli olan duyarsızlık ve kötülöklere kaynaklık yapabilmektedir.

49.Böyle acı örneklerin tekrar edilmemesi içinde önemli olup toplumsal bir sınav öne çıkmaktadır. İzmir Selçuk'ta adli bir soruşturma ve süreç bu açıdan daha da önemlidir. Bu acı ölüme neden olan sorumlular açısından ÇKK'nun 44. maddesi de önemlidir. **Sorumlu kişiler için ön inceleme bile olmadan doğrudan hukuksal sürecin başlatılmasını gerekmektedir.** Ancak görüldüğü kadarıyla bu durum bir iki kişiye yıkılacaktır. Asli sorumluların bir şekilde ele alınmaması da mümkün olacaktır. Siyasi boyutta dâhil olup yapılan ödemeler ve anneye yüklenilmesiyle de,cezasızlık durumu zaman içinde ortaya çıkacaktır. Adalet, örselenecektir.

Bu baraka aslında SYDV dâhil söz konusu uygulamaları ve beş küçücük çocuğun yaşamadan koparılması unutulmaması gereken bir anıt özelliğini taşımaktadır. Ancak unutuldu ve körleştik. Bu, önemli bir hastalık olan duyarsızlığın ve de kötölükleri beslenmenin yansımasıdır. Ayrıca, ÇKK nun arkasından bir şekilde dolanarak "Sosyal ve Ekonomik Destek Programı" bu süreçte üretilmiştir. Böylece sosyal yardım ihtiyacı içinde olan 170.000 aileye bir ödeme yapılmaktadır. Bu ödeme ise sadece 2 çocuk için sınırlıdır. Korunma ihtiyacı olan bu çocuklar ise bu kapsamdadır. Bakanlık tarafından açıklanan bilgilere göre 14 bin çocuk ya kuruluşlara ya da 9 bin civarında koruyucu aileye yerleştirilmektedir. Maliyetin ve ödemelerin öne çıkarıldığı bu SED uygulaması ile çocukların korunduğu halen zannedilmektedir.

50.Yine bilindiği gibi, çocuklar dâhil en az 5 milyon aileye sosyal yardım yapılmaktadır. Çocuklar da aslında korunma ihtiyacı duyan çocuklar kapsamındadır. Bunların arasında ayrıca öne çıkan 170 bin aile ele alındığında, Türkiye'de en azından 50-60 bin kapasiteye sahip kuruluşların olması gerekmektedir. İzmir için ise en az 3-4 bin kapasiteli kuruluşların olması gerekirken, yetkin çalışanlara da ihtiyaç duyulmaktadır. Sosyal çalışma görevlileri ile halen karşılığını bulmakta zordur. Diğer taraftan, deprem sonrası çocuklar ise dikkate alınmadığı gibi, İzmir'de geçirtilen son uygulamanın da son acı örneğidir.

Ancak, başta bütçenin kanunlaşma süreci dâhil sosyal yardımlar açısından ortaya çıkan anayasa aykırılıkları için Anayasa Mahkemesi olmak ve mağdur/kurbanlara yönelik hukuksal boyut ise halen ele alınmamaktadır. Toplumun geleceği ve kaderleri her açıdan belirlenirken, sosyal yardım seçmeni de olan bu aileler ise bir şekilde idari "vesayet" altındadır. Ayrıca söz konusu süreklilikle, özgürleşmesi de engellenmektedir. **Seçmenler için özgürleşme olmadan, bu yöndeki eksikliklerin siyaseti de doğal olarak etkilemesi kaçınılmazdır.**

51.Kamusal sosyal yardımlar adına kamu ve idari yönde ki transferlerin açık ve net olmasını da gerekmektedir. Kanunlaşmış 2025 Bütçesinde ki ASHB'daki harcama kalemleri arasında ki **"Yoksullukla Mücadele ve Sosyal Yardımlaşma Programı"** şeklindeki geniş bir başlıkla ortaya çıkan hukuksal ve teknik kargaşanın perdelendiği bir durum, bu boyutun engellenmesine de yardımcı olmaktadır. Bu kalemde öne çıkan **(219.723.130.000 TL)** ve SYDV tarafından sosyal yardım türleri için yapılan harcamanın Sayıştay tarafından TBMM dâhil denetimsiz olduğu şeklinde ki açıklama ele alındığında

kargaşanın ötesinde hukuksal bir sorun ortaya çıkmaktadır. Üstelik bu kargaşa ile sunulan sosyal yardıma yönelik ehliyet ve liyakat halen aranılmamaktadır.

Aslında özellikle ASŞ açısından Türkiye de evrensel bir sosyal hizmetler ve sosyal yardım söz konusu değildir. Anayasa rağmen karşılığını bulanamadığı gibi sadece adındadır. Hâlbuki insan hakları açısından “sosyal hizmet”, adaletin her açıdan ulaşılması için temel araçtır. Adaletin içinin de doldurulması içindir.

52.SONUÇ olarak insan hakları açısından sosyal yardım hakkı dâhil hakların korunması ve yanında olunması yerine lütuf ve sadaka için böyle bir yapı ve uygulama hak sahipleri ve seçmenler açısından önemlidir. Sosyal vatandaşlık içinde önemlidir. Vergi verenlerce sunulan bu hizmet hem bu yapı hem de bu uygulamalar, aynı zamanda hak sahiplerinin özgür ve eşit olmaları da engellemektedir. Kamusal sosyal yardımlar açısında idari hukuk ve mahkemeleri yerine özel hukuk ve adli mahkemelere yapılan bir devir ile öne çıkan SYDV tarafından çeşitli harcama yapabilmektedir. Sosyal yardım türlerine yönelik vatandaşların belirlemesi ve ödemeler için ehliyet ve yetkinliğinde aranılmaması kamu zararına da neden olmaktadır. Vergi veren ve hak sahipleri için böyle bir keyfilikle Kaymakamın vesayetine alınan yurttaşlar/vatandaşlar için şimdiye kadar hukuksal ve teknik açıdan bir endişe içinde olmaması da insan hakları açısından diğer önemli bir endişe kaynağıdır.

Ayrıca 2025 yılında kanunlaşmış bütçede ASHB ile ilgili “yoksullukla mücadele ve sosyal dayanışma kaleminde” öne çıkan yaklaşık 220 milyar TL ki harcamaların SYDV tarafından denetim dışında olmasına yönelik Sayıştay tarafından yapılan tespit ve açıklamalar hukuksal ve teknik bir sorunu ortaya çıkarmaktadır. Kamu yararı ve eşitlik, ölçülülük ilkesine uygunluk aranmadığı da görülmektedir. Kamusal sosyal yardım türlerine yönelik SYDV ile böyle bir özgün anomi yapı ve uygulama özellikle Avrupa Sosyal Şartında öne çıkan sosyal yardım hakkı ile ilgili 13 maddeye açıkça aykırı olduğu görülmektedir. Devamı olarak ASHB özelliği ile birlikte; sosyal hizmetlerden yararlanma hakkı ile ilgili 14 maddesine de aykırı olup ortaya çıkan keyfiliklerle “Toplumun temel birimi olarak aile, tam gelişmesini sağlamaya yönelik uygun sosyal, hukuksal ve ekonomik korunma hakkına sahiptir.” şeklinde ki 16 maddesi diğer önemli bir aykırılıktır. “Aile yılı” içinde önemli olup engelliler ve yaşlılar açısından yapılan ödemelerdeki keyfilikler ise 15 ve 23 maddeye aykırıdır. Başta SED uygulaması olmak üzere çocuk ve gençler ile ilgili 7 ve 17. madde diğer önemli aykırılıklar arasında olup yoksulluğa ve toplumsal dışlanmaya karşı korunma hakkı ile ilgili 30 maddeye aykırılık özellikle öne çıkmaktadır.

53.”Sosyal vatandaşlık” ve özgürleştirme açısından insan hakları ve sosyal haklarla çatışma içinde bir durumu ortaya çıkarmaktadır. Özellikle ASŞ ile çatışma içinde olunmasıyla bu ayrılıklar ve hukuksuzluk/adaletsizlik aynı zamanda Anayasa’nın 2,10,11,41,90,128,137 inci maddelerine de doğrudan aykırıdır. TBMM de görüşmeler dâhil bu aykırılıkla birlikte 31.12.2024 tarihinde ASHB içinde kanunlaşmış olan “yoksullukla mücadele ve sosyal dayanışma “ kaleminin, 6216 sayılı Anayasa Mahkemesi ile ilgili kanunun, 35. maddesindeki “Türkiye Büyük Millet Meclisinde en fazla üyeye sahip iki siyasi parti grubundan her biri” olmak şeklinde düzenleme ile

de 60 gün için de yürütmeyi durdurmak dâhil “iptal” edilmesine yönelik başvuru yapılmasına da neden olmaktadır.

Aksi durumda süre gelen yoksulluğun istismarı, kamusal sosyal yardım adına devam edecektir. Özgürleşme dâhil bu şekilde oluşan “sosyal yardım toplum/toplulukları” ve de “sosyal yardım seçmenleri “de etkileyen hukuksuzluk için yapılan ortaklık ve sorunun parçası süre gelecektir.Aynı zamanda toplumun geleceği ve kaderini de belirleyecektir. 16.1.2025

SHU Nihat Tarımeri

 ocuk Koruma T RK YE